

АСПЕКТ ПРАБЛЕМЫ

СЭЗ — ЗОНА АСАБЛІВАЙ УВАГІ

2 стар.

ЗДАРЭННІ

НОВЫ ВІД РАВСТВА — ЛЖЭМАНАХІНІ

2 стар.

ДЫПКУР'ЕР

3 стар.

ШМАТГАЛОССЕВіктар МАЦЮШЭНКА.
"ПАД БЕЛЫМ КРЫЛОМ..." (заканчэнне)**ВЫСТАВА**ШЛЯХАМ Яна БУЛГАКА:
ПРЫПЫНАК У ГРОДНЕ

4-5 стар.

5 стар.

ВЕСТКІ З СУПОЛАК

З'ЕЗД БЕЛАРУСАЎ БРЫТАНІІ

6 стар.

ГАСЦЕЎНЯСУСТРЭЧА З ЯЗУРЭЙСКІМ
ПАЭТАМ Гіршам РЭЛЕСАМ

6-7 стар.

ГАСТРОЛІ

АУДАРАВА СТАВІЦЬ У ЗАБАЙКАЛІ

7 стар.

СЛУХАЙ СВАЁ

МУЗЫЧНЫЯ НАВІНЫ АД Вітаўта МАРТЫНЕНКІ

8 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА**РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА Ў 48 КРАІНАХ**

Голас Радзімы

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі

Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

17 ліпеня 2002 года, № 29 (2795)

Цана 142 рублі

E-mail: golas_radzimy@tut.by

хроніка жыцця**У ПЯТРА КЛІМУКА — ЮБІЛЕЙ**

Шмат віншавальных тэлеграм на адрас падмаскоўнага Зорнага Гарадка прымалі апошнімі днямі брэсцкія сувязісты.

Аднавяскоўцы, шматлікія сябры і знаёмыя пасылаюць свае прывітанні і добрыя пажаданні земляку, першаму беларускаму касманаўту Пятру Клімуку з нагоды яго 60-годдзя.

Двойчы Герой Савецкага Саюза Пётр Клімука, які 10 ліпеня 1942 года нарадзіўся ў вёсцы Камароўка Брэсцкага раёна, цяпер ўзначальвае расійскі Цэнтр падрыхтоўкі касманаўтаў Імя Гагарына, выконвае абавязкі старшыні Грамадскай палаты Саюза Беларусі і Расіі, з'яўляецца ганаровым грамадзянінам Брэста. Займаючы высокую пасаду ў расійскім касмічным ведамстве, Пётр Клімука не забывае пра сваю малую радзіму, часта наведвае горад над Бугам і родную Камароўку. У вёсцы пахавана яго маці, жывуць людзі, з якімі ён рос і вучыўся, якія давалі яму пучэўку ў вялікае жыццё.

ЧЭМПІЯНАТ У ПАРЫЛЦЫ

Адкрыты чэмпіянат Беларусі па спартыўнай сауне "Шчодрая пара-2002" адбыўся ў Мінску. У ім прынялі ўдзел 44 аматары лазні. З іх 10 жанчын і 34 мужчыны.

"Шчодрая пара-2002" дае магчымасць усім жадаючым выпрабаваць сябе ў экстрэмальных умовах, а таксама папулярызуе здаровы лад жыцця. Галоўны прыз спаборніцтва — ўдзел у чэмпіянаце свету ў Фінляндыі. Гэта права заваявалі мінчанка Валянціна Уейская з вынікам 24 мініуты 23 секунды і Сяргей Трыфанаў з пасёлка Чаркова Мінскага раёна, які прасядзеў у сауне 21 мінуту 7 секунд.

17 ПРАЕКТАЎ ААН

Пачынаючы з 1994 года ў Беларусі рэалізуецца 17 праектаў, якія фінансуюцца ААН па пытаннях адукацыі, навукі і культуры.

Дзейнічае пяць кафедраў, 10 асацыяваных школ, 57 клубаў ЮНЕСКА. Галоўная задача, якую ставіць перад сабой ЮНЕСКА, — гэта ўмацаванне нацыянальных прыярытэтаў і міжнароднага супрацоўніцтва ў сферы выкладання, падрыхтоўкі кадраў і навуковых даследаванняў.

3 ПАШПАРТАМ МАРАКА

Больш як 600 грамадзянам Беларусі выдадзены пашпарты маракоў.

Па словах дырэктара Дэпартамента воднага транспарту Мінтранса Браніслава Гавароўскага, гэты дакумент дае магчымасць айчынным маракам уладкоўвацца на працу на судны іншых дзяржаў, бязвізава перамяшчацца па ўсіх краінах свету для пасадкі на марское судна або для вяртання на радзіму.

"МАГУТНЫ БОЖА"**Ў МАГІЛЁВЕ**

У Магілёве ўрачыста адкрыўся юбілейны X Міжнародны музычны фестываль духоўнай музыкі "Магутны Божа".

У свяце прымае ўдзел 900 артыстаў з Беларусі, Расіі, Украіны, Малдовы, Германіі, Польшчы і Латвіі. У конкурснай праграме на гэты раз 24 харавыя калектывы, з іх 6 — дзіцячыя і юнацкія. Два журы — для дарослых, а таксама для дзяцей і падлеткаў ўзначальваюць Віктар Роўда і Віктар Скоробагатаў.

Удзельнікі фестывалю дадуць два канцэрты ў Мінску — у Чырвоным касцёле і ў зале сталічнай філармоніі. У Магілёве на сцэне Палаца культуры "Хімвалакно" адбудзецца рок-канцэрт мінскіх, магілёўскіх і польскіх гуртоў.

ДЫЗЕЛЬНАЕ ПАЛІВА З РАПСУ

Спецыялісты НДІ фізіка-хімічных праблем Белдзяржуніверсітэта, рэспубліканскага унітарнага прадпрыемства "БелНДІаграэнерга" і ААТ "Наваельненскі міжрайаграснаб" працуюць над стварэннем альтэрнатыўных відаў паліва.

Скарыстоўваюць яны для гэтага мясцовыя крыніцы энергіі. Адною з іх з'яўляецца рапс, культура расліннага паходжання, якая атрымала шырокае распаўсюджанне ў свеце.

Падрыхтавала Ларыса ЛАЗАР.

падзея

ЗВАНАР БЕЛАРУСКАГА НАРОДА

У ВЯЗЫНЦЫ, НА РАДЗІМЕ ЯНКІ КУПАЛЫ, АДБЫЛОСЯ СВЯТА, ПРЫСВЕЧАНАЕ 120-ГОДДЗЮ 3 ДНЯ НАРАДЖЭННЯ ПЕСНЯРА

Яно прайшло з адценнем смутку, бо вось ужо шэсцьдзесят гадоў няма сярод нас таго, хто столькі зрабіў для нашай Бацькаўшчыны.

Але яшчэ больш сэрца перапаўнялася гордасцю за тое, што зямля Беларусі здольная нарадзіць такія асобы, як Янка Купала, Якуб Колас, Максім Багдановіч, якія спрадзеква застаюцца сумленнем нацыі, яе гонарам.

Зранку ўбок Вязынкі накіроўваліся аўтамашыны, аўтобусы. Шматлікія аматары Купалавай паэзіі дабіраліся сюды на электрацягніках. Ужо на пероне станцыі іх сустракалі музыка і песні фальклорных калектываў і суправаджалі гасцей да самай хаты-музея паэта.

Тут сустракалі іх прыгожым духмяным караваем, які, здавалася, увабраў у сябе і цяпло сонечнага дня, і подых нава-

кольных палёў, і ўсмешкі ўдзельнікаў свята. А гасцей прыехала шмат. Не толькі з усіх куточкаў Беларусі, але і з Расіі і Польшчы, Украіны і Латвіі, Балгарыі і Татарстана, іншых краін. Каля помніка паэту, які літаральна патанаў у кветках, гасцей вітаў прэзідэнт Міжнароднага фонду Янкі Купалы Вячаслаў Рагойша.

— Заканчэнне на 3-й стар.

фестывалі**"ЗАЛАТЫ ВІЦЯЗЬ"****ПАКАРЫЎСЯ ВАЛЕРЫЮ РЫБАРАВУ**

XI Міжнародны кінафестываль славянскіх і праваславянскіх народаў "Залаты Віцязь" прайшоў у Разані.

"Залатога Віцязя" атрымала мастацкая стужка беларуска-расійскай вытворчасці "Прыкаваны", знятая вядомым беларускім кінарэжысёрам Валерыем Рыбаравым. Галоўныя ролі выканалі вядомыя акцёры тэатра і кіно Ала Ключка і Уладзімір Гасцюхін. "Сярэбраны Віцязь" атрымаў беларускі анімацыйны фільм "Сястрыца Алёнка і братка Іванка" режысёра Ірыны Кадзюкавай, "Бронзавы Віцязь" — карціна, створаная ў аб'яд-

нанні "Белвідацэнтр" режысёрам Міхаілам Ждановічам і Ігарам Чацверыковым, у якой расказаецца пра выдатнага музыканта і педагога Уладзіміра Перліна.

Акрамя таго, разанскіх глядачоў пакарыла меладрама беларускага режысёра Аляксандра Яфрэмава "Павадыр", стваральнікі якой прывезлі ў Мінск фестывальны прыз глядацкіх сімпатый.

Таццяна КУВАРЫНА.

спорт

У Аўстрыі завяршыўся чэмпіянат Еўропы Сусветнай федэрацыі каратэ WKC, у якім сярод 32 краін-удзельніц былі і прадстаўнікі Беларусі — Беларуска федэрацыя каратэ (БФК) і Беларуска федэрацыя ўсходніх адзінборстваў.

Гомельскі трэнер Міхаіл Гуцэн пасля паспяховага праходжання судзейскага семінара атрымаў ліцэнзію еўрапейскага ўзроўню і ажыццяўляў судзейства чэмпіянату на высокім прафесійным узроўні, што было адзначана кіраўніцтвам Сусветнай федэрацыі каратэ. А спартсмены Ігар Фігурэнка, Анатоль Шапіра і Павел Барановікі ў камандным заліку сталі другімі ў паказальных выступленнях па КАТА.

НА ЗДЫМКУ: беларускі спартсменаў Ігара ФІГУРЭНКУ, Анатоль ШАПІРУ і Паўла БАРАНОЎСКАГА ўзнагароджвае за другое месца прадстаўнік WKC.

ПАДПІСКА-2002

Шаноўныя чытачы «Голас Радзімы», каб наша сувязь не спынілася, раім паклапаціцца аб падпісцы. Нагадваем, што «ГР» ўключаны ў падпісныя каталогі Беларусі, Літвы, Украіны, Казахстана, Таджыкістана, Кыргызстана, Малдовы, Расіі. У іншых краінах лепш аплациць атрымманне штотыднёвіка чэкам, даслаўшы яго ў рэдакцыю. Кошт гадовага комплекта для краін Еўропы — 50, астатніх — 60 долараў ЗША.

БУДЗЕМ РАЗАМ!

ФОТА БЕЛТА.

ФОТА БЕЛТА.

аспект праблемы

СЭЗ — ЗОНА АСАБЛІВАЙ УВАГІ

У Палаце прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу адбылося пасяджэнне "круглага стала" "Праблемы заканадаўчага рэгулявання дзейнасці свабодных эканамічных зон у Рэспубліцы Беларусь". Для ўдзелу ў гэтай размове былі запрошаны прадстаўнікі Адміністрацыі Прэзідэнта,

Савета Міністраў, Камітэта дзяржаўнага кантролю, Вышэйшага гаспадарчага суда, Нацыянальнага банка, аблвыканкамаў, прадпрыемстваў, вучоных, а таксама кіраўнікі адміністрацый і рэзідэнты свабодных эканамічных зон.

Дарэчы, першая СЭЗ "Брэст" была створана ў краіне яшчэ ў 1992 годзе. Але гэта быў, хутчэй, фармальны крок. Практычная праца па рэалізацыі гэтай ідэі пачалася ў 1996 годзе пасля падпісання Прэзідэнтам указа "Аб свабодных эканамічных зонах Рэспублікі Беларусь" і прыняцця адпаведных дакументаў. А ў 1998 годзе быў прыняты спецыяльны закон, які рэгулюе пытанні стварэння, дзейнасці і ліквідацыі СЭЗ, вызначае больш спрыяльныя ўмовы для прадпрыемстваў і іншай дзейнасці ў гэтых рэгіёнах. Зараз у краіне дзейнічае 6 свабодных эканамічных зон — па адной у кожнай вобласці.

Аднак, як лічаць старшыня Палаты прадстаўнікоў Вадзім Папоў і многія яго калегі, адна з галоўных праблем на сённяшні дзень — гэта захаванне стабільнага заканадаўства і, у першую чаргу, гаспадарчага.

"Вялікіх цяжкасцей, звязаных з заканадаўствам, я асабіста не бачу, — гаворыць удзельнік "круглага стала" генеральны дырэктар замежнага прадпрыемства "Інка-Фут" С.Шын-таў. — Для нас самае галоўнае — стабільнае заканадаўства, бо, па вялікім рахунку, яно нас задавальняе. Мяне больш хваляюць дробязі, якія ўскладняюць нашу дзейнасць. Напрыклад, недахоп таможнікаў пры афармленні грузаў".

З гэтай думкай пагадзіліся і многія іншыя удзельнікі дыскусіі. У прыватнасці, шмат гаварылася аб неабходнасці аб'яўлення мараторыя на прыняцце нарматыўных прававых актаў, якія пагаршаюць умовы дзейнасці рэзідэнтаў у перыяд функцы-

яніравання СЭЗ. Дарэчы, гэта прапанова знайшла ў далейшым адлюстраванне ў рэкамендацыях, прынятых па выніках "круглага стала".

На пасяджэнні былі абмеркаваны таксама стан, перспектывы і стратэгія развіцця СЭЗ, сусветны вопыт і асаблівасці беларускай мадэлі, падаткі і таможнае рэгуляванне, гаспадарчая дзейнасць і практыка вырашэння судовых спрэчак, а таксама іншыя актуальныя пытанні дзейнасці свабодных эканамічных зон.

Як высветлілася, далёка не ўсе удзельнікі дыялога з'яўляюцца прыхільнікамі стварэння ў краіне такіх асобых тэрыторый. Як лічыць намеснік міністра фінансаў Іван Шунько, па сутнасці, СЭЗ сталі ператварацца ў афшоры, дзе дзейнічае рознае падаткаабкладанне і розныя ўмовы гаспадарання, што дыскрэдытуе саму ідэю. "Мы пайшлі на гэты эксперымент, не ўсё да канца абдумаўшы. І гэта дорага абыходзіцца нашай эканоміцы, — гаворыць ён. — Таму неабходна сур'ёзна прааналізаваць сітуацыю і ліквідаваць недахопы шляхам удасканалвання існуючага заканадаўства".

На думку дырэктара Інстытута эканомікі НАН Пятра Нікіценкі, які, дарэчы, стаяў ля вытокаў стварэння СЭЗ у Беларусі, гэта ўжо пройдзены этап і трэба думаць аб іх трансфармацыі і новых праектах. У прыватнасці, вучоны нават выказаў такую думку: ці не будзе больш эфектыўным для нашай невялікай краіны "пахуліганіць" на сусветным рынку, стварыўшы ў Беларусі цалкам афшорную зону?

Але большасць прысутных усё ж

лічаць існаванне свабодных эканамічных зон даволі эфектыўным напрамкам у далейшым развіцці айчыннай эканомікі.

Як адзначыў намеснік міністра эканомікі Андрэй Тур, зараз у 6 свабодных эканамічных зонах зарэгістравана больш за 200 рэзідэнтаў, прычым 70 працэнтаў з іх — з замежным капіталам. І хоць іх уклад у эканоміку складае не больш як 2 працэнта, працуюць яны больш эфектыўна, штогод павялічваюць аб'ёмы вытворчасці. Менавіта сюды ідзе ўлічанне замежнай валюты. Так, з 400 мільёнаў долараў інвестыцый, запланаваных на гэты год, чацвёртая частка павінна быць накіравана ў СЭЗ. Цяпер абмяркоўваюцца пытанні прыцягнення ў эканамічныя зоны больш буйных карпарацый з адпаведным капіталам, у тым ліку расійскіх. "Увогуле, неабходныя перадумовы для дзейнасці СЭЗ створаны, — лічыць Андрэй Тур. — Зараз галоўная задача, каб яны пачалі працаваць больш эфектыўна". А дзеля гэтага трэба аднаўляць састарзелую інфраструктуру і ўдасканаліць сістэму фінансавання, больш арыентавацца на замежны рынак. Неабходна таксама спрасціць працэдуру набыцця рэзідэнтамі зямельных участкаў і распрацаваць больш дасканалую нарматыўную базу.

А вось на думку дырэктара Нацыянальнага цэнтра законапраектнай дзейнасці пры Прэзідэнце Ігара Андрэева, "у Рэспубліцы Беларусь ёсць дастатковая нарматыўная база для эфектыўнага існавання свабодных эканамічных зон". На яго погляд, асноўная праблема заключаецца ў

тым, што ў краіне няма адзінага цэнтра экспертызы, які б наглядаў, каб падзаконныя акты, якія прымаюцца рознымі ведамствамі, не супярэчылі адзін аднаму і заканадаўству ўвогуле.

Актыўны ўдзел у дыскусіі прынялі і кіраўнікі эканамічных зон. Мікалай Крывецкі, які ўзначальвае СЭЗ "Брэст", паведаміў, што на сённяшні дзень у "Брэсце" працуюць каля 90 прадпрыемстваў, у тым ліку 69 з замежным капіталам з 15 краін свету. У прадпрыемствы зоны інвеставана больш за 50 мільёнаў долараў ЗША, а на 1 ліпеня гэтага года было заяўлена інвестыцый на суму 120 мільёнаў долараў. Тут створана больш за 4 000 працоўных месцаў, штогод расце экспарт. У разліку на 1 працоўнага кошт зробленай прадукцыі склаў 38,8 мільёна рублёў, у той час як па вобласці — толькі 3,1 мільёна. Больш было выплачана падаткаў, збораў і іншых плацяжоў — 4,7 мільёна рублёў на аднаго працоўнага (па вобласці — 1,5). Што ж тычыцца выдаткаў на стварэнне інфраструктуры, то за некалькі гадоў яны акупіліся ў доларавым эквіваленце ў 6,3 раза. Такім чынам, лічыць Мікалай Крывецкі, даўшы зялёнае святло СЭЗам, дзяржава толькі выйграла. Але трэба ісці далей і ствараць інвестарам больш спрыяльныя ўмовы. А галоўная для іх праблема — гэта нават не падаткі, а праходжанне бюракратычных левіц.

"У прыцыпе, працаваць можна, — гаворыць кіраўнік адміністрацыі СЭЗ "Мінск" Мікалай Цэдрык. — У нас ёсць узаемаразуменне з Мінгарвыканкамам, мы заўсёды ўзгадняем свае дзеянні. А галоўнае, што ў нас паверылі". І гэта зразумела. Бо задача, якую ставяць перад сабой сталічныя прадпрыемствы і прыцягненне інвестыцый і стварэнне высокіх тэхналогій, — адпавядае і мэтам мясцовай улады. Што ж тычыцца праблем, то яны больш агульнага характару: незбалансаванасць заканадаўства, чыноўніцкая валакіта.

Абмеркаваўшы праблемы заканадаўчага рэгулявання дзейнасці свабодных эканамічных зон, удзельнікі "круглага стала" падрыхтавалі для Савета Міністраў свае рэкамендацыі, накіраваныя на павышэнне эфектыўнасці дзейнасці СЭЗ і іх рэзідэнтаў. Ураду, у прыватнасці, рэкамендавана вызначыць спрошчаны парадак адчужэння збудаванняў і абсталявання прадпрыемствам-рэзідэнтам, перагледзець парадак прадастаўлення ў іх распараджэнне зямельных участкаў, якія знаходзяцца ў межах СЭЗ, прадугледзець у дзяржаўным бюджэце на 2003 год адпаведныя артыкулы даходнай і расходнай частак бюджэту СЭЗ, а таксама выдзяленне ў поўным аб'ёме сродкаў на капітальныя ўкладанні і г.д.

На думку старшыні камісіі Палаты прадстаўнікоў па міжнародных справах і сувязях з СНД Анатоля Малафеева, якая была ініцыятарам "круглага стала", "адкрытая і зацікаўленая размова ўсіх, хто мае дачыненне да дзейнасці СЭЗ, будзе садзейнічаць удасканаленню замежных інвестыцый, адкрыццю высокатэхналагічных прадпрыемстваў і імпартазамышальных вытворчасцей, стварэнню дадатковых рабочых месцаў".

Як адзначыў у гутарцы з карэспандэнтам "Голасу Радзімы" кіраўнік СЭЗ "Мінск" Мікалай Цэдрык, "размова адбылася вельмі карысна, бо прадстаўнікі ўрада, мясцовых органаў улады, дэпутаты і іншыя удзельнікі дыскусіі, нягледзячы на разнастайную палітру думак і меркаванняў, у аднолькавай ступені заклапочаны тым, каб у краіне была створана добрая заканадаўчая база, каб у Беларусі прыйшло больш інвестыцый, каб больш эфектыўна дзейнічалі свабодныя эканамічныя зоны. Усё гэта павінна спрыяць далейшаму развіццю эканомікі, павышэнню жыццёвага ўзроўню нашых грамадзян і росквіту краіны".

Ларыса ЛАЗАР.

здарэнні

Фальшыўкі рабілі ў Брэсце

Яшчэ адна падпольная фірма ліквідавана ў Брэсце. На вуліцы Кацін Бор у адной з кватэр затрыманы раней асуджаны брэстайчанин 1977 года нараджэння.

У час вобыску былі знойдзены два камп'ютэры з прынтэрамі для каляровага друку, вялікая колькасць фальшывых чэкаў для аплаты гаруча-змазачных матэрыялаў. Займаўся бізнесмен і падробкай чэкаў на права праезду па платнай дарозе.

Крымінальная справа ўзбуджана па частцы 1 артыкула 380 КК РБ "Падробка, выраб, скарыстанне або збыт паддробленых дакументаў, штампаў, пячатак, бланкаў".

НЕПРАДБАЧАНЫ ЎЛОЎ

Паспаборнічаць з рыбаховай у колькасці выцягнутых з рэк сетак могуць і маракі Брэсцкага рачнога порта. Практычна пасля кожнага рэйса цеплаходныя буксіры падымаюцца ў плывучым доку, каб зняць наматаныя на вінты сеткі і ліквідаваць магчымыя паломкі. Так што браканьеры наносяць матэрыяльныя страты не толькі рыбнай гаспадарцы. Асабліва шмат сетак бывае ў Дняпра-Бугскім канале.

НА ЗДЫМКУ: у плывучым доку Брэсцкага рачнога порта капітан Віктар ПЯКУН (справа) і механік Якуб ФЭДАРАЎ здымаюць сеткі з вінтоў.

ІЛЖЭМАНАХІНІ

Сапраўдны "промысел", арганізаваны цыганамі і малдаванамі, раскрыты ў Гомелі. Звезеныя сюды з Малдовы дзяўчаты ва ўзросце 14-17 гадоў, пазбайленыя ўсіх дакументаў, былі асуджаны на новы від рабства.

Дзяўчат пераапрапаналі ў адзенне манахін Кішыніўскага храма вялікага мучаніка Св.Георгія і прымушалі збіраць ахвяраванні, нібы для храма, у людных месцах: на рынках, вакзале абласнога цэнтра.

Даведзеная да адчаю цяжкай працай з раніцы да вечара (выхадны ў панядзелак і дрэннае харчаванне раз у суткі), 14-гадовая Аксана аднойчы замест грошай папрасіла ў міліцыянера дапамагчы вярнуцца ёй дадому, у Малдову, якую яна пакінула 2 гады таму.

Пры затрыманні ў кватэры, якую здымала "гаспадыня" промыслу, знойдзены царкоўныя урны і рублі, якія, па словах "манахін", цёця Жэня не паспела памяняць на долары.

НА ЗДЫМКУ: старшая выхавальніца Гомельскага прыёмніка-размеркавальніка Таццяна ВАХНЕНКА з "манахіняй" Аксанай РАЖКО.

коратка

КАІЦІРА МАЦУУРА НАВЕДАЎ БЕЛАРУСЬ

У Мінск з першым афіцыйным візітам прыбыў генеральны дырэктар ЮНЕСКА Каіціра Мацуура. Значнай падзеяй было ўручэнне ім дыплама, які засведчыў прыналежнасць старажытнага Мірскага замка да помнікаў сусветнай спадчыны, што знаходзяцца пад абаронай ЮНЕСКА.

У ходзе візіту К.Мацуура ўзяў удзел у адкрыцці Нацыянальнага цэнтра інфармацыі і дакументацыі ЮНЕСКА. Цэнтр створаны пры фінансавай падтрымцы міжнароднай арганізацыі. Цяпер кожны беларус мае адкрыты доступ да інфармацыі аб правах чалавека, экалагічнай сітуацыі, культурнай, прыроднай і гістарычнай спадчыны ва ўсім свеце. Гэтыя пазіцыі замацаваны ў Мемарандуме аб супрацоўніцтве, які падпісалі міністр замежных спраў Беларусі Міхаіл Хвастоў і Каіціра Мацуура. Цэнтр інфармацыі і дакументацыі будзе адыгрываць вельмі важную ролю ў актыўнай інтэграцыі Беларусі ў сусветную інфармацыйную і культурную прастору, — падкрэсліў генеральны дырэктар ЮНЕСКА.

За апошнія 10 гадоў сумесна з ЮНЕСКА ажыццэўлены шэраг праектаў у Нацыянальнай бібліятэцы. Напрыклад, распрацоўка праграмы па захаванні дакументальных помнікаў "Памяць Беларусі".

Генеральны дырэктар ЮНЕСКА Аляксандрам Лукашэнкам. Паводле яго слоў, Беларусь зробіць усё

магчымае для захавання выдатных помнікаў культуры, што дасталіся ў спадчыну ад продкаў.

Каіціра Мацуура выступіў на адкрыцці міжнароднага сімпозіума "Разнастайнасць моў і культур у працэсе глабалізацыі". Генеральны дырэктар ЮНЕСКА адзначыў, што ў сучасным свеце ўзрасла небяспека паглынання моў і культур малых народаў. Больш за палову моў чалавецтва знаходзіцца пад пагрозай знішчэння. Прычым, як адзначыў спадар Мацуура, існаванне мовы напрамую залежыць ад узроўню дэмакратыі ў грамадстве.

ДАПАМОГА СТАЎРАПОЛЬЦАМ

Паўднёвыя раёны Расіі апынуліся пад уплывам стыхіі. Найбольш пацярпелі Дагестан, Адыгея, Краснадарскі і Стаўрапольскі краі. Урад Беларусі прыняў рашэнне дапамагчы расіянам, і з Мінска быў накіраваны гуманітарны канвой у складзе дзясці аўтамабіляў.

Жыхары Стаўраполю, якія пацярпелі ад паводкі, атрымаюць 5 тысяч коўдраў, сорак палатак, 2 пераносныя дызель-электрастанцыі, кансервы і абутак. Агульны кошт груза складае 160 тысяч долараў ЗША.

— Мы разумеем, што расіянам цяпер патрэбна не толькі спачуванне, а і матэрыяльная дапамога, — сказаў міністр па надзвычайных сітуацыях Беларусі Валерыя Астапаў. — Калі ўзнікне патрэба, мы можам перакінуць у зоны паводкі і свае мабільныя сілы.

Віктар ДАШУК.

дыпкур'ер

КАНАДСКІЯ ПАРЛАМЕНТАРЫІ І БІЗНЕСМЕНЫ ў МІНСКУ

Дэлегацыя канадскіх парламентарыяў і бізнесменаў на чале з кіраўніком канадскай гуманітарнай арганізацыі «Хрысціянскае пасольства Канады» Джэры Шэрманам наведла Беларусь.

У час сустрэчы дэлегацыі са старшынёй Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Вадзімам Паповым, у якой таксама ўзялі ўдзел кіраўнікі шэрага парламенцкіх камісій і члены групы па супрацоўніцтву з парламентам Канады, член Палаты абшчын парламента Канады Пол Форсэт запрасіў дэлегацыю беларускіх парламентарыяў наведаць Канаду для развіцця міжпарламенцкага супрацоўніцтва паміж дзвюма краінамі і абмену вопытам парламенцкай работы.

У ходзе гутаркі дэлегацыі з міністрам замежных спраў Беларусі Міхаілам Хвастовым адбыўся зацікаўлены абмен думкамі аб шляхах развіцця адносін паміж Беларуссю і Канадай. Члены канадскай дэлегацыі пацвердзілі свой намер актыўна спрыяць пашырэнню беларуска-канадскіх сувязей у палітычнай, эканамічнай і гуманітарнай галінах, выкарыстоўваючы ўплыў «Хрысціянскага пасольства Канады» ў канадскіх органах улады.

Члены канадскай дэлегацыі сустрэліся таксама з кіраўніцтвам Дэпартаменту па гуманітарнай дзейнасці і галоўнага ўпраўлення будаўніцтва і інвестыцый Мінгарвыканкама.

Канадскія бізнесмены абмяняліся вопытам працы ў сумежных галінах з прадстаўнікамі Міністэрства сельскай гаспадаркі і харчавання Беларусі і Мінгарвыканкама. Кантакты, якія былі

ўстаноўлены падчас знаходжання дэлегацыі ў Мінску, па меркаванні абодвух бакоў, стануць добрым падмуркам для супрацоўніцтва ў будучыні.

ІНВЕСТЫЦЫЙНЫ КЛІМАТ БЕЛАРУСІ Вывучалі ў Варшаве

У Варшаве прайшла міжнародная канферэнцыя «Інвестыцыйны клімат у Рэспубліцы Беларусь – рэаліі і перспектывы».

Мэта канферэнцыі — прыцягненне ўвагі патэнцыяльных інвестараў для выгаднага ўкладання замежных інвестыцый, як прамых, так і ў форме каротка- і доўгатэрміновых крэдытаў у эканоміку Беларусі.

У канферэнцыі прынялі ўдзел міністр фінансаў Беларусі Мікалай Корбут, пасол Беларусі ў Польшчы Мікалай Крэчка, намеснік старшыні праўлення Нацыянальнага банка Мікалай Лузгін, старшыня праўлення АСБ «Беларусбанк» Надзея Ермакова, старшыня праўлення «Прыорбанк» Сяргей Касцючэнка, дырэктар дэпартаменту каардынацыі знешнегандлёвай дзейнасці Міністэрства замежных спраў Аляксандр Куцялай, а таксама кіраўнікі прадпрыемстваў і СЭЗ. З польскага боку: першы намеснік міністра эканомікі Польшчы А.Шараварскі, намеснік міністра фінансаў Я.Барткевіч, кіраўнікі найбуйнейшых польскіх банкаў, Гандлёва-прамысловай палаты замежных інвестараў, страхавой кампаніі КУКЕ, а таксама кіраўнікі прадпрыемстваў са стопрацэнтным польскім капіталам і сумесных беларуска-польскіх прадпрыемстваў, якія ажыццяўляюць сваю дзейнасць у Рэспубліцы Беларусь.

Прэс-служба МЗС.

сітуацыя

НА ВУЧОБУ... ТРАНЗІТАМ

Адзін з прывяржэнтных наідрункаў дзяржаўнай палітыкі ў сферы адукацыі — развіццё экспарту адукацыйных паслуг. Для ўпарадкавання прыёму і навучання замежных грамадзян пастававай Савета Міністраў восем гадоў таму зацверджана адпаведнае палажэнне.

З таго часу Міністэрствам адукацыі быў выдадзены дазвол 23 навучальным установам на навучанне замежных грамадзян.

Пракуратурай Беларусі правяраюцца выкананне патрабаванняў указанага дакумента і шэрага іншых нарматывных актаў, якія рэгламентуюць парадак выдачы навучальнымі ўстановамі замежным грамадзянам і асобам без грамадзянства запрашэнняў на вучобу ў нашай краіне.

У многіх навучальных установах выяўлены сур'езныя парушэнні: перад афармленнем запрашэння адсутнічае належная працэдура аналізу дакументаў, якія б пацвярджалі асобу замежнага грамадзяніна, сертыфіката аб адукацыі, медыцынскіх дакументаў аб стане здароўя.

Так, летась у Мінскі дзяржаўны медыцынскі ўніверсітэт былі запрошаны 10 грамадзян Самалі, якія прадставілі факсавыя копіі сертыфікатаў аб сярэдняй адукацыі. Па даных ЮНЕСКА, дыплом аб сярэдняй адукацыі ў Самалі выдаецца толькі пасля 12 гадоў навучання. Атрымліваецца, што Херсі Кабдзі, 1975 года нараджэння, які атрымаў сертыфікат аб сярэдняй адукацыі ў 1989/90 навучальным годзе, павінен быў бы пайсці ў школу ва ўзросце двух гадоў. Больш таго, усе 10 грамадзян Самалі, якія атрымалі ўязныя візы Рэспубліцы Беларусь, да месца вучобы так і не прыбылі. Хто ж тады скарыстаў атрыманыя візы?

Міністэрствам адукацыі ў 2000 годзе заверана 3 276 запрашэнняў замежным грамадзянам на вучобу ў Беларусь, у 2001 годзе — 2 984. Сярод студэнтаў прадстаўнікі 69 дзяржаў, з якіх 22 — грамадзяне Афганістана, 44 — Бангладэш, 34 — Самалі, 67 — Шры-Ланкі, 57 — Пакістана.

У большасці выпадкаў замежныя грамадзяне, атрымаўшы ўязныя візы, прыязджаюць да месца вучобы. Аднак устаноўлены і шматлікія факты непрыбыцця. Так, з 310 чалавек, якія атрымалі візы па запрашэнні МДМУ, да месца вучобы не прыбылі 97 чалавек. Прайшоўшы праз кантрольна-прапускны пункт «Мінск», 17 грамадзян Шры-Ланкі так і не прыбылі да месца вучобы ў Віцебскі і Гродзенскі медыцынскія ўніверсітэты. У той жа час ёсць факты затрымання маладых людзей пры спробах незаконна выехаць у краіны Заходняй Еўропы.

Як вядома, нелегальная міграцыя становіцца сур'езнай праблемай не толькі ў Расіі, Украіне, але і ў нашай краіне. Пракуратура запатрабавала строгага выканання заканадаўства, якое рэгламентуе знаходжанне замежных грамадзян і асоб без грамадзянства на тэрыторыі нашай дзяржавы.

Аляксей ТАРАНАЎ,
прэс-цэнтр Пракуратуры
Рэспубліцы Беларусь.

падзея

ЗВАНАР БЕЛАРУСКАГА НАРОДА

Пачатак на 1-й стар.

Гасцінна сустракалі ўдзельнікаў свята ў Купалавай хаце, дзе месціцца філіял Літаратурнага музея Янкі Купалы. Нават для тых, хто неаднаразова бываў тут, прыемнай неспадзяванкай стала абноўленая экспазіцыя, дзе знайшлі месца новыя сведчанні аб жыцці паэта.

А на паэтычных пляцоўках ужо гучалі творы Купалы і вершы, яму прысвечаныя. Змяняючы адзін аднаго, выступалі паэты Святлана Явар, Антаніна Хатэнка, Віктар Шніп, Анатоль Бутэвіч, Навум Гальпяровіч... Асабліва цёпла гучалі вершы, напісаныя далёка ад Беларусі нашымі землякамі. У вершы «Вязынка», які прачытаў Станіслаў Валодзька з Латвіі, чуюцца захваленне гэтымі мясціцамі:

*«Вязынка — само спявае
слова,
У зеніце жаўранкам звініць,
Рэчкай, што прадзецца
адмыслова.*

*Як майго народу
песня ніць...»*

Напрыканцы — ціхая туга па зямлі бацькоў:
*«Вязынка — жалейкаю ўсё
роўна
Грае слова шчасцем і
журбой...»*

*Вязынка, трывалай ніццю
кроўнай
Беларусы звязаны з табой».*

Гэтая ж шчырасць, любоў да роднай зямлі і клопат пра будучыню Бацькаўшчыны гучалі ў выступленнях Генадзя Бураўкіна, Алеся Письмянкова, Леаніда Дранько-Майсюка, Уладзіміра Някляева. Баявы «Грунвальдскі вецер» Сяргея Законнікава змяняла мяккая лірыка Раісы Баравіковай. А ўслед — песні на словы Янкі Купалы. Як сказаў Генадзь Бураўкін: «Мы знаходзімся каля калыскі чыстай беларускай песні». І спраўды, вершы Янкі Купалы надзвычай мелодычныя. Таму і звяртаюцца да іх кампазітары, таму і гучалі яны на свяце. І не мае значэння, хто іх выконваў — прафесійная музычная капела «Санорус» ці маленькая Волечка Сацюк. Галоўнае, што спяваліся яны сэрцам.

Увогуле, гэта было спатканне паэзіі і музыкі, харэаграфіі і народнага мастацтва. «Траецкія музыкі» і гурт «Жураўка», «Крупіцкія музыкі» і гурт старажытнай музыкі «Гуды», Дзяржаўны ансамбль танца і шмат іншых калектываў ўпрыгожвалі свята. А побач — цэлая вёска майстроў са сваімі прыладамі і вырабамі: ганчар-

ства і ткацтва, саломалляценне і інкрустацыя, жывапісныя палотны і шмат іншага. Аматыры паэзіі маглі набыць выданне санетаў Янкі Купалы аж на васьмі мовах, а ў якасці сувеніра атрымаць паштовую марку і памятны канверт са спецыяльным штэмпелем да юбілею паэта.

Адгучала, адспявала паэтычнае свята. Сонейка ўпала ў сажалку каля Купалавай хаты. А па наваколлі, па ўсёй Беларусі запаліліся вогнішчы святага Купалля, і пайшла моладзь шукаць сваю папараць-кветку, кветку шчасця:

*«На Купалле на святое
Рві, матуля, зялле тое,
Што ў нас папараць*

*завецца!
І шчаслівым быць
здаецца!»*

НА ЗДЫМКАХ: выступае Дзяржаўны ансамбль танца; мнагалюдна было на свяце (1-я стар.); як рабіць гліняны посуд, паказвае Уладзімір САЎРЫЦКІ з Лагойска; гурт «Жураўка»; купальскі вянок — прадвеснік народнага свята; вершы чытае паэт Леанід ДРАНЬКО-МАЙСЮК; спявае Волечка САЦЮК; вось яна — «калыска» Янкі КУПАЛЫ.

Тэкст і фота Яўгена КАЗЮЛІ.

ПАД БЕЛЫМ КРЫЛОМ..

ПАСЛЯСЛОЎЕ ДА IV УСЕБЕЛАРУСКАГА ФЕСТИВАЛЮ НАЦЫЯНАЛЬНЫХ КУЛЬТУР

Другі дзень свята пачаўся з рытуала прыняцця ў фестывальную сям'ю новых нацыянальных суполак. На вуліцы Падольнай у 2000 годзе быў разбіты сквер Сяброўства, і з кожным фестывалем тут прыбаўляецца дрэўцай. Я паспрабаваў адгадаць, хто што пасадзіў:

— Вось бярозка. Яна даўным-даўно руская... Каштан, канешне, украінскі. Сасна — літоўская. Вяночкам стаяць кусты бэзу, ясеня, вярба, вішня...

— Тут трэба акацыю пасадзіць. Будзе час, прывязём з Малдовы акацыю. Яна цвіце якраз у чэрвені, калі праходзіць наш фестываль, — скажы мне Віктар Восінаў, саліст ансамбля "Плай" з "Абшчыны "Малдова".

У скверы Сяброўства віталі ўзбекаў, афганцаў, туркменаў, чувашоў. Іх прадстаўнікі завязалі на новыя дрэўцы фестывальныя эмблемы з назвамі нацыянальных дэлегацый.

юцца сяброўскія адносіны і тое, што мы тут усе разам.

Канцэрт працягваўся. Украінцам было што паказаць! Насупраць, каля канцэртнай залы "Гродна", спяваў і танцаваў рускі падворак. Выдатны хор імя Аляксандры Нікіцінай з Мінска і народны вакальны ансамбль "Гармонія" з Гродна былі душой падворка. Прыемна было бачыць багацце касцюмаў і адчуваць шырыню рускай песні. Потым на пляцоўку выйшлі плячывыя хлопцы з Гродзенскага клуба славянскіх адзінаборстваў. Паказалі прыёмы барацьбы без зброі і са зброяй. Сценка на сценку! Публіку пасмяшылі, калі паказалі бойку звычайнымі жардзінамі. Гуляй, руская душа!

У суседнім двары ішло прадстаўленне "Малдаўскія вячоркі". Самадзейныя артысты смяшылі глядачоў малдаўскімі анекдотамі, а песні чаргаваліся з танцамі сырбай і хорай. Глядачы з задавальненнем падпявалі "Прыма Варэ" і "Смуглянку". Ды яшчэ які Іх пачаставалі віном, што прывезлі для такога выпадку з Малдовы.

Наступны падворак — нямецкі. Тут прыемна пахла тырольскімі каўбаскамі. Малыя дзеці з задавальненнем глядзелі прадстаўленне ляльчэнага тэатра. Каб сфаграфавалі на фоне краявідаў Германіі, выстраілася чарга. Я заўважыў, што мой знаёмы Яўген Шўнейка, сябра грамадскага аб'яднання "Цэнтр нямецкай культуры "Відэргербурт", гандлюе сувенірамі. Падышоў і атрымаў на памяць рознакаляровае сэрцайка. Яўген кажа:

— У нейкім сэнсе мы ствараем вобраз Еўропы на нямецкім падворку. Ён ужо мае сваю культурную адуру. Нам не трэба запраграмаванасці, статычнасці і акадэмічнасці. Вось бачыце: група людзей, якія даўно тут сядзяць і не хочуць адыходзіць, назіраюць за маладзейшымі, набіраюцца ўражанняў. А праз гадзіну яны будуць танцаваць. Я прымаю ўдзел ужо ў 4-м фестывалі і ведаю, што так і будзе.

Яшчэ хвілінку я паслухаў выступленне вакальнай групы "Лерхен" з Бабруйска і рушыў далей.

Яўрэйскі падворак размясціўся ў двары Гродзенскага абласнога музея рэлігіі. Святочна аздоблены сцяжкамі колераў нацыянальнага сцяга, у зеляніне кустоў, на фоне старой архітэктуры ён глядзеўся ўтульным яўрэйскім дварыкам 20-х гадоў. З Гомеля і Мінска сюды прывезлі выставу народнай творчасці — макраме, вышыўку, аплікацыю, пляценне з саломкі ў беларускіх традыцыях, але з яўрэйскай сімволікай. Віцебскае дабрачыннае аб'яднанне "Хасдэй Давід" і гродзенскі дабрачынны фонд "Хэсэд Нохум" дэманстравалі стравы яўрэйскай кухні. Глядачоў на яўрэйскім падворку было мноства.

Вялікую цікавасць выклікаў канцэрт. Трэба прызнаць: яўрэі — выдатныя музыканты. Нездарма ад пачатку першага фестывалю 8 яўрэйскіх мастацкіх гуртоў атрымалі званне "народны". З задавальненнем паглядзеў выступленні вакальна-харэаграфічнага ансамбля "Віцебскія мэндэлэ (дзяўчаты)" і ансамбля яўрэйскай музыкі "Шалом" з Ліды.

На гасцінны яўрэйскі падворак завітаў гурт старажытнай духавой музыкі "Гуды" Беларускага ўніверсітэта культуры. Іх выступленне было як напамін аб тым, што яўрэі жывуць на беларускай зямлі больш за 400 год. Скарыстаўшы момант, я пагаварыў з Уладзімірам Громам, кіраўніком ансамбля "Гуды", сябрам Рэспубліканскага журы IV Усебеларускага фестывалю нацыянальных культур. Уладзімір сказаў:

— Я праехаў з канцэртамі ўсю Еўропу, таму, параўноўваючы, скажу: нам могуць усюды пазайздросціць, што маем такі шматнацыянальны фестываль, які аберагае нацыянальныя культуры. Там, дзе праяўляюцца нацыянальныя міжусобіцы, людзі невінаватыя. Няма кепскага народа, няма кепскай культуры, а ёсць кепскія палітыкі.

Польскі і літоўскі падворкі мес-

ціліся побач — у Новым і Старым замках. Не дзіўна, што на польскім падворку шматлюдна. У Гродне пражывае вельмі многа палякаў, працуе штаб-кватэра Саюза палякаў на Беларусі. Мастацкіх калектываў таксама багата: прыехалі "Глыбачане" і "Мёрыца" з Віцебскай вобласці, "Крэсавы забавы" і "Крэсавіцы" з Ліды, вакальная група хлопчыкаў з Ваўкавыска. Я з задавальненнем упэўніўся, што не здае свае пазіцыі народны хор польскай песні "Глос з-над Немна", выступае гэтак жа годна, як і ў мінулыя гады. Палякі зрабілі выдатную выставу народнай творчасці, якую прывезлі з Ліды. Адчуваецца грунтоўная падрыхтоўка, а за ёю стаіць дзейнасць Дамой палякаў у розных гарадах.

На літоўскім падворку было весела: глядачы і ўдзельнікі танцавалі вальсы і полькі. Алеся Трампас з Віцебска дэманстравала літоўскія выцінанкі. Уражвала, як са звычайнай паперы можна зрабіць гэтую прыгажосць! Прыцягвалі ўвагу калектывы з Цэнтра культуры, адукацыі і інфармацыі ў Рымдзюнах. Некалькі год яго працы ўжо далі добры плён: сярод удзельнікаў шмат моладзі.

У азербайджанцаў — свята ўсходняй кухні. Праз увесь двор працягнуліся сталы. Упершыню ў фестывалі прымала ўдзел магільскае таварыства азербайджанцаў "Хазар". Я прыпыніўся і з цікавасцю паслухаў дуэт Арзу Касумавай і Анара Гусейнава. Раней іх не бачыў. Малайцы!

Мінаваў армянскі падворак. Тут спяваў Юрый Давіцян, а чарнявыя хлопцы і дзяўчаты ў доўгіх строях вялі рэй танца. Зачараваныя рытмам барабана, глядачы далучаліся да лацужка карагода. Потым выступаў ансамбль сямі Фарашчан з Веткі. Які цудоўны голас мае малодшы Ягор!

Да канцэртнай пляцоўкі цыган не было як падступіцца. Цікавасць глядачоў непамерная. Сюды сабраліся цыганскія ансамблі з усіх абласцей Беларусі. Прэзідэнт Грамадскага аб'яднання "Беларуская

цыганская дыяспара" Алег Казлоўскі задаволены і абяцаў у наступным годзе правесці фестываль цыганскага мастацтва ў Мінску.

У грэкаў на падворку таксама многалюдна. Да пачатку фестывалю таварыства "Пелапанэс" правяло ў Гродзенскай абласной бібліятэцы Тыздзень грэчаскай культуры, а зараз ансамбль "Вясна" з Магілёва дэманстравалі нацыянальныя танцы. З Маладзечна прыехалі адмысловыя кухары і прыгатавалі стравы грэчаскай кухні.

Давялося пазнаёміцца з мясцовымі гродзенскімі татарамі. На падворку яны сабраліся сем'ямі. Лідэр мясцовага таварыства — Савія Салыхава. Асаблівы гонар мае за фальклорную групу "Кубэлэгэм" ("Матылёк"), якой кіруе. Калі я прызнаўся, што маю за жонку татарку, прынялі, як роднага, і не адпускалі, пакуль не пакаштаваў нацыянальнага печыва з мёдам.

Башкіры прадстаўлялі сваё мастацтва на адным падворку з татарамі. Фонд развіцця татара-башкірскай духоўнай спадчыны "Чышма" быў прадстаўлены вакальным калектывам "Лейсан" з Мінска.

Зазірнуў я і на інтэрнацыянальны падворак. Тут шчыравалі знаёмыя бежанцы — афганцы і грузіны. Разам з імі выступалі туркмены, марыйцы, узбекі, чувашы і дагестанцы. Мне здалася, што гэты быў самы цікавы падворак, бо тут з вялікім жаданнем людзі прадстаўлялі ўсё, што за невялікі час змоглі аднавіць з роднай культуры.

Усе нацыянальныя праграмы былі вельмі насычаныя. Кожная суполка імкнулася прадэманстраваць самае лепшае. Я шкадаваў, што не хапае часу, каб убачыць усё. Але трэба было абавязкова паглядзець, як гродзенцы зрабілі наш, беларускі, падворак.

На Савецкай плошчы ішлі канцэрты мясцовых гуртоў. Блізкі сквер быў аддадзены народным майстрам. Тут я ўбачыў Юрыя Гру-

шляхам яна булгака

ПРЫПЫНАК У НОВЫМ ЗАМКУ

У Гродне, у Сенатарскай зале Новага замка, адкрылася выстава прац удзельнікаў міжнароднага фоталенэру "Беларускі шлях Яна Булгака", які адбыўся ў кастрычніку мінулага года на Навагрудчыне.

Як мы ўжо пісалі ў "ГР" № 43 за 24 кастрычніка 2001 года, каля трыццаці фотамастакоў з Беларусі, Польшчы і Літвы ажыццявілі пляцдзённую вандроўку па мясцінах, якія адлюстравалі ў сваіх працах наш знакаміты зямляк, фатограф і этнограф Ян Булгак. Возера Свіцязь і Навагрудак, Завоссе і Шчорсы, Мір і Нясвіж — мясціны, апетыя пазатамі і мастакамі. Кожная з іх — старонка гісторыі нашай Бацькаўшчыны, адсюль і вялікая цікавасць да іх Яна Булгака і сучасных яго паслядоўнікаў.

Многае змянілася, шмат страчана ў час ваеннага ліхалецця. Але ж і многае вяртаецца да жыцця. Паволі аднаўляецца Мірскі замак, адбудавана сядзіба Адама Міцкевіча ў Завоссі, пачалася рэстаўрацыя замка ў Нясвіжы. Чакаюць свайго часу маляўнічыя пабудовы і парк у Шчорсах. Усё ўбачанае фотамастакі прапусцілі праз сваё сэрца, адлюстравалі ў працах і выдалі на суд глядачоў. Хоць і кароткі быў тэрмін вандроўкі, але ж кожнаму аўтару ўдалося паказаць свой асабісты погляд на сучаснасць. Тут і захалленне ад убачанага краявіда, і гордасць за нашу мінулае, і горыч ад разумення безваротнасці страт. Ме-

навіта апошняе дае падставу яшчэ з большай павагай адносіцца да працы Яна Булгака, які на сваіх фотаздымках пакінуў нам тое, чаго ўжо няма.

Выстава адбылася. Працы, якія яе склалі, сталі гісторыяй. Яны папоўнілі фатаграфічную скарбонку нашых папярэднікаў. Застаецца сказаць пра вялікую цікавасць да выставы як у Беларусі, так і за яе межамі. Таму і будзе яна паказана ў Мінску і Варшаве.

НА ЗДЫМКУ: на выставе "Беларускі шлях Яна Булгака" даследчыца творчасці Яна Булгака, дырэктар Навагрудскага краязнаўчага музея Тамара ВЯРШЫЦКАЯ з удзельнікамі выставы Вяславам ТУРНА і Ежы ПЕНТАКАМ (Польшча).

Тэкст і фота ўдзельніка выставы Яўгена КАЗЮЛІ.

конкурсы

УЗНАГАРОДА — АДПАЧЫНАК У БАЛГАРЫІ

Міжнароднае грамадскае аб'яднанне "Згуртаванне беларусаў свету "Бацькаўшчына" не так даўно праводзіла конкурсы "Мой родны кут, як ты мне мілы" і "Гісторыя беларускай дзяржаўнасці".

Лаўрэатамі конкурсаў прызнана семдзесят пераможцаў. Усе яны ўзнагароджаныя пуцёўкамі на аздараўленчы адпачынак у Балгарыю тэрмінам на два тыдні. Пераважная большасць пераможцаў — вясковыя дзеці. Але ёсць і мінчане, сярод якіх і я. Мы будзем адпачываць на курорце Св.Канстанціна і Алены. Гэта недалёка ад Варны. Адначасова ў

нас будзе магчыма пазнаваць Балгарыю, яе мову. Едуць жа ў Балгарыю не проста звычайныя дзеці, а тыя, хто ўжо мае невялікі літаратурны вопыт. Спадзяюся, усім нам будзе вельмі цікава, таму што мы яшчэ незнаёмыя, але Балгарыя пазнаёміць нас.

Сержык ЧЫЛІКІН-САДЗЬЛСКІ.

кнігарня

У ПІНСКУ ВЫЙШЛІ "ЗАПІСКІ"

З брэсцкай друкарні выйшлі "Запіскі Культурна-гістарычнай калегіі імя Канстанціна Астрожскага".

Як адзначана ў брашурцы, "гэтае выданне ўбачыла свет дзякуючы дапамозе ганаровага сябра Інстытута гісторыі Акадэміі навук Беларусі Міхася Бесямука і ягонай жонкі Тамары".

Сярод аўтараў — Андрэй Катлярчук, Віктар (а.Васіль) Касцюк,

Вячаслаў Бяльцук, Леанід Казакевіч, Міхась Бесямук.

Тыраж выдання 200 экзemplяраў, а ў ім вялікая гісторыя невялікага рэгіёна нашай Радзімы.

Вячаслаў БЕЛЯМУК.

вернісаж

ДЫХАННЕ ДАЎНІНЫ ГЛЫБОКАЙ

У Нацыянальным музеі гісторыі і культуры Беларусі разгорнута экспазіцыя "Гістарычны партрэт Вялікага княства Літоўскага XVI-XVIII стагоддзяў".

У залах музея ўпершыню сабраны партрэты, большасць з якіх раней нідзе не выстаўлялася, некаторыя ж знаёмыя глядачам толькі па рэпрадукцыях рэдкіх цяпер альбомаў і каталогаў. У экспазіцыі — каралі Рэчы Паспалітай, нявіжскія князі Радзівілы, прадстаўнікі роду Завішаў герба "Лебедзь", чые дзеянні пакінулі прыкметны след у гісторыі Мінска і Мінскага ваяводства.

Сярод экспанатаў выставы — рэдкія кніжныя выданні былых часоў, унікальны экзemplяр карты Вялікага княства Літоўскага 1648 года — дар Беларусі сямі Радзівілаў, выявы генеалагічнага дрэва кожнага з родаў Завішаў, Вішнявецкіх і Радзівілаў, выкананыя з дапамогай сучасных тэхналогій.

Канстанцін СЯЎРУК.

ша, гродзенца, з якім пазнаёміўся напярэдадні. Аказваецца, ён каваль! Тут жа, пад шатамі дрэў, раскінуў сваю невялікую кузню і, пастукваючы молатам, рамантаваў гармонік мясцоваму музыку. І яшчэ адна прыемная сустрэча: дэманстраваў свае драўляныя музычныя інструменты Мар'ян Скрамблевіч, пра якога пісаў "Голас Радзімы" ў мінулым годзе. Вось яны, яго знакамітыя акарыны, гуды і дудкі! Побач стаяў хлопец і спрабаваў на гук флейту з некалькіх свістоў. Дзяўчына, што прыйшла разам з ім, глядзела на яго ўлюбёнымі вачамі. Музыка прадставіўся Паўлам Данілавым з пад Шчучына.

Сквер напамінаў кірмаш. Ля кожнай лавы — багацце вырабаў з лазы, саломкі, прыгажосць вышыўкі, разьбы па дрэву. У некалькіх месцах выступалі фальклорныя гурты. Падумалася, як дарэчы на беларускім падворку былі б выступленні гуртоў нашай дыяспары! Ведаю, што цікаваяцца беларускія суполкі замежжа гэтым фестывалем.

На вечаровым канцэрце я ўсё ж убачыў беларускі гурт з Беластоцка. Выступалі "Прымакі". Лагічна, што на фестывалі прысутнічалі прадстаўнікі Беларускага грамадска-культурнага таварыства з Беластока. Мне ўдалося пагаварыць з Янам Сычэўскім і Валянцінай Ласкевіч.

Ян Сычэўскі сказаў, што прысутнічае ўжо на трэцім фестывалі нацыянальных культур у Гродне і дадаў:

— Гэта вельмі прыгожая ідэя, якая аб'ядноўвае ўсе нацыі, што пражываюць на Беларусі, і выдатная нагода, каб паказаць багацце культур яе народаў. У міжнародным супольніцтве гэта з'ява непаўторная. Тут мы маем выдатны прыклад, як трэба будаваць міжнацыянальныя адносіны. У арганізатараў фестывалю ёсць чаму павучыцца. Мы былі б рады сустрэцца на наступным фестывалі з беларусамі іншых краін.

У гэты дзень нацыянальныя калектывы, закончыўшы выступленні на падворках, накіраваліся з канцэртамі ў населеныя пункты Гродзенскай вобласці. Фестываль прадоўжыўся ў Дзярэчыне Зэльвенскага раёна, Радуні Воранаўскага раёна, у гудскім Доме культуры Лідскага раёна, у Скідалі і санаторыі "Радон". Вяруннушыся, удзельнікі з захалпеннем расказвалі пра цёплы прыём з боку мясцовых жыхароў.

У канцэртнай зале "Гродна" ў гэты час адбывалася свята паззі, прысвечанае 120-годдзю з дня нараджэння Янкі Купалы і Якуба Коласа.

На трэці дзень фестывалю разгарнулася свята нацыянальных кухняў. Харчовыя прадпрыемствы Гродна прадстаўлялі кухню народаў Беларусі. На плошчы Леніна кругам выстраіліся палаткі, дзе можна

было пакаштаваць усё, што душа жадае: узбекскі плоў, карэйскія салаты, грузінскае сацыві, украінскія дзеруны, азербайджанскую далму, літоўскія цэпеліны, татарскія пярмяці — усяго не пералічыць, гэта трэба было пакаштаваць.

У цэнтры горада, на Савецкай плошчы, ішла падрыхтоўка да заключнага гала-канцэрта. Я паспачуваў рэжысёру Аляксандру Фядотаву: цяжка было выбраць нумары для канцэрта, не пакрыўдзіўшы нікого. Ён меў вопыт работы з нацыянальнымі калектывамі ад першага фестывалю, але за гады павялічылася колькасць нацыянальных аб'яднанняў, з'явілася мноства выдатных выканаўцаў і рознажанравых калектываў. На фестывалі былі прадстаўлены дзіцячыя гурты — пераканаўчае сведчанне пе-

раемнасці традыцый. Значна вырас узровень мастацкага выканання. Усё гэта трэба было адлюстравач у апошнім мерапрыемстве фестывалю.

Развітанне ішло да поўдня. Канцэрт быў вытрыманы і паўнаважны. Былі прамовы, аркестр іграў туш, кожнае аб'яднанне атрымала ўзнагароды — дыпламы фестывалю. І было шкада, што так хутка скончылася свята, якое гуртуе мноства прыхільных людзей, удзячных Беларусі, краіне, пад белым крылом якой утульна жывуць многія народы.

Віктар МАЦЮШЭНКА.

НА ЗДЫМКАХ: падзеі фестывалю ў Гродне: падворкі, канцэрты, сустрэчы, усмешкі... Добры настрой і радасць падарыў фестываль.

Фота Уладзіміра ВАЛІСКО

весткі з суполак

АНГЛІЯ

З'ЕЗД БЕЛАРУСАЎ
БРЫТАНІІ

З'езд Згуртавання беларусаў у Брытаніі (ЗБВБ) адбыўся ў суботу 22 чэрвеня 2002 года ў зале Беларускага культурнага рэлігійнага цэнтру (London, 39, Holden Ro N 128HS). Старшыня Галоўнай управы спадарыня Л. Міхалюк адкрыла з'езд і папрасіла прысутнага айца А. Надсана памаліцца за поспех з'езда.

У прэзідыўм з'езда былі выбраны старшыня М. Швадзюк, сакратары С. Піткевіч і П. Шаўцоў. Справаздачу ўправы зрабіла спадарыня Л. Міхалюк. Яна прывітала новых сяброў ЗБВБ, паведаміла пра смерць пяці сяброў і папрасіла прысутных устаць і ўшанаваць іх памяць хвілінай цішыні.

Управа ад імя ЗБВБ выслала прывітальную граматы каралева Вялікабрытаніі Елізавета II з нагоды яе залатога юбілею. Справаздачы аб маёмасці ЗБВБ за Брандфордскі дом здаў Я. Ясьвіловіч, за Лонданскі дом — адміністратар С. Піткевіч. Справаздачу Нагляднай рады прачытаў М. Бяроўскі.

Дыскусія па справаздачах заняла шмат часу. У выніку яны прыняты аднагалосна. Старшынёй новай Галоўнай управы выбрана спадарыня Л. Міхалюк, сакратаром — А. Сянько, скарбнікам — С. Піткевіч, сябрам управы — Г. Дзейка.

Наглядная рада: спадары М. Швадзюк, М. Бяроўскі і С. Будкевіч.

Сільвестар БУДКЕВІЧ.

зваротная сувязь

ДА ЎВАП
PAOLA GALVAGNI (ІТАЛІЯ)

У адным з майскіх нумароў "Голасу Радзімы" ў рубрыцы "Зваротная сувязь" было надрукавана пісьмо Паола Гальвані з Італіі. Аўтар шукаў сяброў на пераліцы. Гэта пісьмо вельмі зацікавіла мяне. Нехта ў далёкай Італіі жадае лепш ведаць беларускую мову?

На жаль, у мяне не атрымалася даслаць сваё пісьмо на Інтэрнэцкі адрас Паола, таму я вырашыла звярнуцца да яго праз газету. Калі ласка, змясціце маё пісьмо. Спадзяюся, Паола зайважыць маё пасланне і напіша да мяне. Мой адрас у Інтэрнэце: mariiaby@yahoo.com

Вялікі дзякуй!
Тацяна.

Брэст,

РАСІЯ, ТАТАРСТАН

"СПАДЧЫНА" У КАЗАНІ

У сталіцы Рэспублікі Татарстан Казані пачала дзейнічаць гарадская культурная арганізацыя беларусаў "Спадчына".

Кіруе казанскай "Спадчынай" Маргарыта Антонова — дырэктар Музея Янкі Купалы ў Пячышчах.

Хто зацікавіўся дзейнасцю казанскай гарадской культурнай арганізацыі беларусаў "Спадчына", тэлефануйце ў Казань па нумары 92-23-16 (увечары).

Віктар ЯГОРЧАНКА.

гасціўня

Гірш РЭЛЕС:

"СПАДЗЯЮСЯ ПАСПЕЦЬ.."

Прш Рэлес — адзіны паэт на Беларусі, які і цяпер піша на ідыш. Ён быў знаёмы з Купалам, Коласам, Бядулем, Майрам, Броўкам, Глебкам, Куляшовым... Удзельнічаў у Першым пленуме Саюза пісьменнікаў СССР на пазіі, які праходзіў у Мінску, вітаўся там з Пастарнакам. У 1934 годзе ў СП Беларусі яго прымаў Міхась Лынькоў.

Рыгор Львовіч (так да Рэлеса звычайна звартаюцца) нарадзіўся ў мястэчку Чашнікі на Віцебчыне ў 1913 годзе, хутка адзначыць сваё 90-годдзе. Працаваў выкладчыкам, займаўся літаратурнай працай, друкаваўся ў розных газетах і часопісах. Усё жыццё пісаў вершы і апавяданні на ідыш, часам рускай мове, выдаў кніжкі. Яго вершы на беларускую мову перакладаў такіх майстрав, як Барадулін, Баторын, Вольскі, Кляўко. Думае на ідыш, піша па-руску, гаворыць па-беларуску... Асоба па-за часам і па-над мітуснёю.

Надаўна ў Мінску выйшла кніга "Шчыра, як на духу..." — анкеты-споведзі вядомых людзей Беларусі. Інтэрв'ю з Рыгорам Львовічам туды не трапіла. Няхай гэта будзе на сумленні ўкладальнікаў. Мы ж задалі Рыгору РЭЛЕСУ пытанні з кнігі і прапануем вам адказы, запісаныя спецыяльна для "ГР".

— Ці падабаецца вам ваша імя? Ці не шкадуеце, што вам не дасталася якое-небудзь іншае?

— Я нашу імя прадзеда Гіршы з боку маці. Чуў пра яго шмат ад старэйшых. Прыкладам, ідзе ён у пяцініцу ў лазню і бачыць, што сядзіць чалавек без кашулі. Дык ён аддаець сваю. Прадзеда лічылі дзіваком, стваралі пра яго анекдоты. І мне, хоць, можа, я і не заслужыў, прыемна насіць імя такога выбітнага яўрэя. Помню, калі быў малады, дык гутарыў з людзьмі, якія памяталі Гіршу. А імя гэтае я нашу таму, што ў дзеда, сына старога Гіршы, былі адны ўнучкі. І калі нарадзіўся я, мне адразу далі гэтае імя. Дзед усё сваё жыццё сачыў, каб я быў варты яго.

— Які колер вачэй і валасоў вам падабаецца найбольш?

— Вачэй — блакітны. Жанчына з блакітнымі вачыма ніколі не пакідала мяне абыякавым. Валасы — русыя, бялявыя, хоць сярод яўрэяў бялявых амаль няма.

— Якія станючыя якасці ў чалавеку найбольш цэніце?

— Шчырасць і дабрыню.

— Якія чалавечыя загані не церпіце?

— Хлусню, грубасць, хамства, зайздасць. І — скажу вам шчыра — антысемітызм. Канешне, сярод яўрэяў ёсць і добрыя, і дрэнныя людзі, а калі кажучы, што, маўляў, усе яны такія-сякія, гэтага я не цяплю. Я воль з такога ўзросту (паказвае рукой на ўзроўні калена. — Г. Л.) інтэрнацыяналіст. Мы гулялі разам з беларускімі дзецьмі, і ні мне, ні ім ніколі не прыходзіла ў галаву, што я яўрэй, а яны беларусы. І бацька мой быў такім: ён любіў беларусаў. І яны яго любілі, калі трэба было, баранілі і заступаліся. На Каляды я хадзіў разам з усімі па хатах, і мне таксама давалі гасцінцы. Увогуле, я не цяплю, калі чалавека прыгнатуць толькі за прыналежнасць да пэўнай нацыі. Бо кожная нацыя мае розных людзей: як добрых, так і дрэнных.

— Ці верыце вы ў сяброўства?

— Веру, яшчэ які! Але сяброў не бывае многа. У мяне быў сябар Кірыла Чэпик, лекар з Чашнікаў. Я шмат пра яго пісаў, бо гэта быў выбітны чалавек. На жаль, ён памёр два гады таму. Кірыла лячыў людзей, але ніколі не браў нічога з падарункаў, гасцінцаў. У сваім двары ён зрабіў сажалку і развёў там кармаў. Прыеду я, бывае, у госці з пляшкай віна. А ён суне руку ў ваду, проста за хвост дастане рыбіну і дае жонцы, каб засмажыла. Добра мы сябравалі...

— Які ваш любімы занятак?

— Я больш за 40 год працаваў педагогам. Гэта і быў мой любімы занятак. Пісаць любіў і люблю. Калі працаваў у яўрэйскім часопісе,

пісаў у асноўным на тэму яўрэйскай літаратуры ва ўмовах мяжы аселасці.

— Як вы разумееце шчасце, шчаслівы лёс, шчаслівае жыццё?

— Шчасце — гэта калі ўсё добра, і чалавек усім задаволены. Але пра шчасце разважаць можа той, хто быў шчаслівым — не я. Шчасце — штука кароткая. Прыкладам, знайшоў я на вуліцы грошы. Я шчаслівы? Так — цэлыя дзве гадзіны. Далі мне прэмію. Гэта шчасце? На два дні — так. Гэта ўсё — не галоўнае. Але і галоўнае доўга не цягнецца. Шчаслівымі ўвесь час могуць быць толькі абыякавыя. Мне згадваюцца словы Горкага: "Хоць лётай, хоць поўзай — канец вядомы". Калі ведаеш, чым усё скончыцца, цяжка рабіць шчаслівы выгляд.

— Які лёс, на вашу думку, асабліва варты жалю і наракання?

— Не ведаю, ці маю права наогул наракаць або асуджаць нечый лёс.

— Які момант у вашым жыцці вы лічыце самым радасным?

— Калі ў часопісе "Штэрн" (яўр. "Зорка". — Г. Л.) друкаваўся мой першы цыкл вершаў...

— Які момант у вашым жыцці быў самы горкі, нешчаслівы?

— Такіх момантаў было вельмі многа. Больш, чым радасных...

— Чаго вы яшчэ хацелі б у жыцці дасягнуць ці дачакацца?

— Раней я хацеў дачакацца пары, калі змог бы спакойна жыць, не баючыся, што схопяць і расстраляюць. Здаралася, сяджу на сходах, дзе, як заўсёды, выкрываюць "ворагаў народа" і баюся страціць прытомнасць, бо вырашаецца, што я вораг. Вы, вядома, можаце падумаць, што я перабольшваю, бо, дзякуй Богу, не жыў ў той страшэнны час... Цяпер я проста живу — радуюся кожнаму дню і хачу дачакацца наступнага.

— Якая асоба ў гісторыі чалавечтва вам найбольш сімпатычная?

— Ва ўсе часы былі такія асобы. Гэта, прыкладам, Майсей. Бо таго ж Ісуса Хрыста я лічу найвыдатнейшым навукоўцам, чалавекам, які на тысячагоддзе апырэджаў свой час. Паважаю такіх людзей, як Шолам Алейхем, Аляксандр Пушкін, Купала, Колас...

— Герой якога рамана ці іншага мастацкага твора вам блізка?

— Гэта і Тэўе-малочнік (Шолам Алейхем), і Лабановіч (Якуб Колас), і яшчэ многа-многа іншых персанажаў.

— Ваш любімы паэт, пісьменнік, кампазітар, жывалісец?

— З яўрэйскіх паэтаў — Харык, Аксельрод, Шолам Алейхем, Абрамовіч. Акрамя іх, Ясенін, Караткевіч, Купала, Панчанка, Маякоўскі, Уткін.

Падабаецца проза Брыля, Коласа (хоць бязмежна люблю і "Новую зямлю"), Чарота. З мастакоў — Юдаль Пэн, якога добра ведаў асабіста. Кампазітараў назваць не магу: падабаюцца песні, стваральнікі якіх мне невядомыя.

— У чым, па-вашаму, найбольш поўна праявілася геніяльнасць прыроды?

— У яе гармоніі, зладжанасці, узаемазвязі ўсяго на Зямлі. Не магу паверыць, што ўсё гэта ўтварылася само... Геніяльна, што за мільёны гадоў прырода захавалася і не знішчыла сама сябе.

— Якая жывёліна (звер, птушка) вам найбольш прыемная?

— Конь, карова, куры — тыя, хто нас корміць. Таксама галубы. Якім я быў галубятнікам...

— Якая ваша любімая страва?

— Ведаецца, я не гурман. Люблю і кугель, і цымус (яўрэйскія нацыянальныя стравы. — Г. Л.), але ем усё, што ядомае.

— Пра якую мясціну на зямлі ў вас застаўся самы добры ўспамін?

— Украіна. Яшчэ Пермская вобласць. Увогуле, за мяжой я бываў нячаста, ды і, шчыра кажучы, — не цягне. Зараз мяне больш цягне на малую радзіму — у Чашніцкі раён.

— Калі б лёс прымуціў вас пакінуць Радзіму, якую краіну выбралі б вы для перасялення?

— Вядома, Ізраіль. Можа, яшчэ якую. Але ні за што не паехаў бы ў Германію!

— Ваша ўяўленне пра сямейнае шчасце?

— Шчасце толькі спачатку. Праз колькі год сумеснае жыццё робіцца звычайнай, з усімі атрыбутамі: спрэчкамі, бытам, праблемамі...

— Аб якім уплыве (нескарыстанай магчымасці) на сваёй жыццёвай дарозе вельмі шкадуеце?

— Я па-добраму зайздросчу людзям, якія жэняцца ў 19–20 гадоў, маюць дзяцей, унукаў... У мяне была жонка, дзіця. Яны загінулі ў час вайны. Тры гады таму памерла другая жонка...

— Якія падзеі, здарэнні засталіся ў памяці з дзяцінства?

— Марыў мець канькі ды санькі. Бацька не мог мне гэтага набыць. Зімою хадзіў абарваны, у галошах, з абгорнутымі анучамі нагамі. Усе дзеці доўга гулялі на вуліцы, а я праз 20–30 хвілін бег дадому грацца.

— Ваша стаўленне да ўдзелу ў палітычным жыцці краіны?

— Вельмі рады, што не маю аніякага дачынення да палітыкі.

— Якое значэнне надаеце бытавым умовам жыцця і працы?

— Чалавек есць, каб жыць і зай-

мацца нечым яшчэ. Ніколі не рабіў з ежы і быту культы.

— Ці ёсць у вас фінансавая мара?

— Не. У мяне ёсць пенсія, на якую я магу ўволю паесці хлеба, дранікаў і бліноў. Што мне больш трэба?

— Што (які матэрыял, тэму) шукаеце найперш у свежых газетах?

— Матэрыялы, дзе выкрываюцца ўсе страшэнныя наступствы сталінскай "любаві" да народа. Радуся, калі выкрываюць жулікаў, паведамляюць пра пакаранне злачынцаў, забойцаў, паскуднікаў, здраднікаў.

— Якую кнігу (твор) вы любіце перачытваць?

— "Тэўе-малочнік" Шолама Алейхема, "На ростанях", "Новую зямлю" Якуба Коласа.

— Ці верыце вы ў непазбежнасць, наканаваную лёсам?

— Не хачу заражаць вас сваімі сумнымі думкамі пра гэта.

— Якая расліна (дрэва, кустарнік, кветка-зёлка) вам падабаецца найбольш?

— Чаромха. Таполя. Яшчэ кветка — белая такая, забыўся, як завецца.

— Ваша любімая пара года?

— Восень — з дзяцінства. У восені ёсць нейкі лірычны смутак, які перадаецца і мне. Я не люблю бурную вясну... Бацька асены ціхі, сумны, та-ямнічы настрой. Бо мне падаецца, што восень, як і людзі, ніколі не выказвае ўсіх думак. Увосень да мяне заўсёды прыходзяць вершы...

— Якая яна — жанчына вашай мары?

— У розных узростах было так па-рознаму, што зараз я не магу адказаць на гэтае пытанне.

— Ваша стаўленне да рэлігіі?

— Я вернік. Веру, што ўсё адбываецца не само па сабе. Над намі ёсць нейкія сілы, якія ўсё рэгулююць.

— Ці верыце ў прыкметы?

— Некалі верыў. Цяпер не.

— Кім збіраліся стаць у дзяцінстве?

— Камандзірам, вайскоўцам. А ўжо ў 12 год марыў быць паэтам.

Вершы мяне ніхто пісаць не вучыў. Мой літаратурны настаўнік — паэзія.

— Ці прыслухоўваецца вы да чый-небудзь думкі, прымаючы рашэнне?

— Я не помню, каб прымаў нейкія рашэнні. Не змог прыняць рашэнне ехаць у Ізраіль. Падумаў, што не пражыву без Беларусі, без тутэйшай прыроды. Тут мае мары, радасці, сум. Для мяне беларускае мястэчка (такое, як родныя Чашнікі), яго быт, норавы — гэта ўсё. Цягнула ехаць — уцякаць — пры Сталіне. Але нават за такіх думкі маглі расстраляць. Калі Сталін памёр, падумалася: чаго цяпер ехаць, заўсёды паспею. Мне далі кватэру, пішы, што хочаш, і дасылай, куды хочаш. Да таго ж я разумею, што ў Ізраілі не ўбачу звычайнай раці і пераходу з вясны ў лета і з лета ў восень.

— У чым, на вашу думку, нацыянальная ідэя Беларусі?

— У дабрадушшы. У беларусах няма злосці. Сустрэкаю, прыкладам, у вёсцы сялянку, і пачынае проста гутарыць, смяяцца. А потым яна абавязкова завядзе на агарод, і калі няма яблыкаў, дык нарве агуркоў. На беларускім твары заўсёды ўсмешка, добразычлівасць...

— Якой вы бачыце Беларусь праз...?

— Беларусь будзе — у гэта я веру...

Праводзячы мяне да дзвярэй, Рыгор Львовіч падзяліўся планами, што хоча перачытаць таксама "Вайну і мір". І дадаў: "Спадзяюся паспець..."

Калі Гірш Рэлес надумаў — ён зробіць. Хай толькі чытае даўжэй...

Глеб ЛАБАДЗЕНКА.

Фота Сяргея ШАПРАНА.

літаратурная старонка

Рыгор РЭЛЕС

ДОМ

Не моўкне бусліны клэкат.
Мой дом не мяняюць гады.
Хоць шлях да яго недалёкі,
Ніхто не заедзе туды.

Заўсёды блішчаць аканіцы,
У печы смыляць смалякі,
Ступае прамень па масніцах,
І фікус рагаціць сукі.

А дзверы не скрыгнуць паволі,
Замок прабоў не гне.
Мой дом не прытуліць ніколі
Нікога — і нават мяне.

Той дом, дзе тугую яліну
Клаў бацька для ўсіх на вякі,
Застаўся стаяць ва ўспамінах,
Мне пахнуць смаляю сукі.

Пераклад Р.БАРАДУЛІНА.

ЗАПОЗНЕНАЯ ВЯСНА

Каштан пупышкі ў кулакі сціскае,
Не хоча выпускаць на холад
лісце,
Лістам зусім няўцям, пара якая —
Ірвуцца: "Мы на волю хочам
выйсці!"

У люты час усё жывое вяне.
Сок з каранёў прэ з сілаю сляпою.
Нялёгка гэта вытрымаць
змаганне

На смерць ці на жыццё з самім
сабою.
З астатніх сіл пупышкі заціскае
Каштан, каб на мароз не выйшла
лісце.

І як наліха сівер не сціскае,
Лістам няма ратунку, просяць
выйсця.

Пераклад Р.БАРАДУЛІНА.

КАЛЯ ТЭЛЕВІЗАРА

Праз гады прыйшоў з экрану,
Усміхнуўся сціпла нам...
Быццам не артыст Ульянаў,
А малочнік Тэўе — сам.

Са сваім гаротным лёсам
Па кватэрах ён пайшоў.
І смяўся я скрозь слёзы
З мноствам тэлегледачоў.

Марыў ён пра шчасце ўпотай...
І, хоць хутка час цячэ,
Як ягоныя турботы,
Нашым блізкія яшчэ!

Шлях жыцця — не аўтатраса,
Не раўнюткае шасэ...
То ты з цемраддзю сам-насам,
То на купінах трасе...

Тэўе гэта. Не Ульянаў.
З даўніны наведар нас.
Я гляджу зачаравана
У той далёкі, блізкі час.

Пераклад А.ВОЛЬСКАГА.

РЫП

Старая пахілая ліпа
Глухою парою начной
Гайдалася з жаласным рыпам,
Бы нехта стагнаў за сцяной.

Не спаў я ў гэтыя ночы,
Трывожна на сэрцы было:
Вось грымне лясіна аднойчы
На беднае наша жытло,

Ударыць з разгону па даху,
Разбурыць хаціну як бач!
І сёстры дрыжэлі ад страху,
І тату будзіў іхні плач.

Ён нас супакойваў: "Не трэба
Баяцца, мае галубкі, —
Такое рыпучае дрэва
Звычайна стаіць два вякі".

Дзесяткі гадоў праімчалі,
А ліпы старое тае
Нікак не забыцца: начамі
Мне рып я спаць не дае.

Пераклад Ф.БАТОРЫНА.

У ДОМЕ ХАРЫКА

У Зямбіне захавайся дом,
дзе нарадзіўся Ізі Харык і дзе
прайшлі яго дзіцячыя гады.

Нат не магло прысніцца гэта Ізію:
Дзе мілаваны быў ён і любяны,
Глядзяць чужыя людзі тэлевізар,
І верш, ягоны верш, гучыць з
экрана.

Верш трапяткі, узнёслы,
летуценны,
Хоць не на роднай мове зноў
звініць.

Не неяк асабліва — ў гэтых
сценах,
Як пад любой страхою, ён
гучыць.

Тут толькі сцены у блакітных
бліках
Паэта помняць, голас, твар
ягоны,

Ды губ не маюць, каб яго
паклікаць,
Не маюць рук, каб пляскаць у
далоні...

Пераклад Ф.БАТОРЫНА.

Маланка, што ў глыбокай ночы
Згубіла іскры наўздагад,
Твае напамінае вочы,
Апошні, дзёрзкі твой пагляд.

Твой вокліч ростані з пшчоты,
Хоць ты знікала неўзнаку,
Напамінаюць мне грымоты
У маладым безразняку.

Мне верыцца, што не паспела
Далёка ад мяне пайсці.
Чароды год ляцелі смела,
Не затрымаліся ў трысці.

Пераклад Р.БАРАДУЛІНА.

НА ПРЫПЫНКУ

Асенняе неба. Халодны і шэры.
Дзень паступова згасаў.
Рукзак падцягнуўшы, ля
жоўтага сквера

Хлопец дзяўчыну дагнаў.
Даводзіла нешта яна
ўсхвалявана,
Паблісквалі вочы слязьмі.

Ён штось напісаў на паперцы
старанна:
Хоць адрас, маўляў, вазьмі.
Яна, пашматаўшы, паперыну тую
Шпурнула хлопцу у твар.

Ён выдыхнуў: "Што ж, ты яшчэ
пашкадуеш!" —
І ўспыхнуў на шчоках пажар.

Стаяў ён у ветрам падбітай
штармоўцы,
Не скінуўшы ношы з плячэй,
І моўчкі услед пазіраў сяброўцы,
Пакуль не знікла з вачэй.

Ён так паднімаўся ў тралейбус,
нібыта
Дарогу назад адразаў.
Вадзіцель — я чуў — абвясціў
дзелавіта:

"Наступны прыпынак — вакзал".
Зрабілася пуста. Адзін толькі
вечер

Выводзіў напевы свае.
Вам праўду кажу, неўзабаве
прыкмеціў
Я зноў каля сквера яе.

Шукала між дрэваў абрыўкі
запіскі.
Смылела ў адчай душа.
Ды вечер аднёс іх кудысьці
няблізка,

з лістотай апалай змяшаў.
Капрызныя душы — рабыні
настрою...

Ды мне зразумела адно:
Куды б ні закінуў іх лёс
неспакойны,
Сустрэнуцца ўрэшце ізноў.

Пераклад Ф.БАТОРЫНА.

Дарую табе гэту фарбу і грим.
Прывабней быць хочаш, —
ну што ж, гэта можна.
Такое ўласціва жанчынам усім.
І мне за цябе не праз тое
трывожна.

Змяшалася ўсё ў табе — цень і

святло.
(Што ж дзіўнага ў гэткай
звычайнай праяве?)
Хачу, каб жадання ў цябе не было
Прыкідвацца лепшай, чым ёсць
ты на справе.

Калі ж на душы назбіралася
шмат,
І выказаць гэта ўсё ўзнікла
патрэба,

У межах трымайся і тут акурат, —
Ззяй, толькі сляпіць анікога
не трэба.

Пераклад Ф.БАТОРЫНА.

У ЛЕСЕ, ЗОЛАТАМ
КРАНУТЫМ

Вось тут, у лесе, золатам
кранутым,
Салодкі сум асенні ахіне.
Цяжкія думы, даўнія пакуты
Адступяцца нарэшце ад мяне.

Іду я, поўны чыстых летуценняў,
Пад ногі мякка сцелецца трава.
Ні новы штрых, ні новае адценне
Не здолеюць паглыбіць характава.

Калі б адчуў і зразумеў калісьці
Я гэту цішу, гэты дзіўны пах,
Адсюль мяне б не звёў за
свет кудысьці

Мой пакручасты паэтчыны шлях.
Праз колькі гурбаў, ямін і
каменняў

Прайшоў я... А навошта? — Бог ты
мой! —
Калі ў гэтым характаве асеннім
Я мог знайсці і радасць, і спакой.

Пераклад Ф.БАТОРЫНА.

КАЛЯ АКНА

Пад вечар на аголеных галінах
Птушыны усчынаецца галас.
Па сцезы паўз мой дом штодня
жанчына

Праходзіць у адзін і той жа час.
Расшыты кажшонок яе і хустку
Ужо даўно я пазнаю здаля,
Чакаючы, калі яна на вузкім
Маім акенцы спыніць свой
пагляд.

І тут надзея ў сэрцы
варухнецца,
І вернецца на хвілю маладосць...
Быць можа, на адлегласці

здаецца
Яна мне прыгажэйшаю, чым ёсць.
Ды я сябе падманваю ахвоча,
Буджу вясну, што адцівіла даўно.
Яе вачэй мае шукаюць вочы
Праз інеем кранутае акно.

Я ёй здаюся лепшым, верагодна,
Праз сіняваты лёд падвойных
шыб,
І можа стацца, мой пагляд
лагодны

Надзею будзіць у яе душы.
Так, не пераступаючы парога,
Бліжэйшыя мы робімся штодня,
І трэба нам абодвум так

нямнога:
Вачэй святло і сэрцаў цеплыня.
Пераклад Ф.БАТОРЫНА.

АБНАЎЛЕННЕ

Снег ды снег. Куды пагляд ні
кінь —
Наваколле ў прамяністым ззянні.
Нібыта ярчэйшай стала сінь,
Нібыта святлейшым стала ранне.

Ты, здаецца, ў новы трапіў свет,
Дзе нівошта не гняце, не душыць.
Знік, згубіўся цёмных зданяў
след.

Поўняцца святлом празрыстым
душы.
І каб стала лёгкаю хада,
Перад гэтай сонечнаю брамай
Цяжкае і змрочнае скідай,
Як абутак на парозе храма.

Пераклад Ф.БАТОРЫНА.

БЫЦЦАМ ПТУШКІ

Яны ляцяць за мной,
Успаміны,
З усіх маіх дарог,
З бароў, з яроў.
Каб толькі мог

Прагнаць я ў міг адзіны
іх з памяці,
Як з плота снегіроў!

Вось з лесу голага
Да хат пагрэцца
Мароз іскрынкі зябкія занёс.
Што выглядаюць,
Быццам пагарэльцы,
З-за ледзяшоў? —
Ці свой птушыны лёс?

Тут для галодных птушак
Зерня ўволю,
Не страшныя ў зацішку
Халады.

А вы, мае ўспаміны,
Даўні боль мой,
Што жывіць вас?
Што вабіць вас сюды?

Пераклад Р.БАРАДУЛІНА.

ВОЧЫ

Ці пшчотна, ці пагрозна,
Ці гарэзліва, ці злосна,
Па-кашэчы ці па-воўчы
На мяне глядзіце, вочы.
Аднаму не буду рады
Раўнадушнаму пагляду.

Хто бачыў золата падрабнае,
У той жа міг яго пазнае:
Таму што за высакапробнае
Яно ярчэй намнога ззяе.

І як няшчырасць ні хаваецца
За пышнаю, прыгожай фразай,
Яна заўжды перастараецца —
І выдасць тым сябе адразу.

Дабро ў прыродзе валадарыць,
А злу працівіцца яна.
Таго, хто па сцяне ўдарыць,
Ударыць па руцэ сцяна.

Пераклад Ф.БАТОРЫНА.

Калі, збудзіўшы крыллем далі,
Над хатай, полем, над вадой
У вырай гусі адляталі
Асенняй сумнай чарадой;

Калі тужліва на змярканні
Яна крычала з неба мне
Пра непазбежнае расстанне
І пра вяртанне па вясне;

Калі, нібы з апошняй сілы,
Як лета спознены ўспамін,
На золку сонца запаліла
Кастры пунсоных журавін;

Калі туман з рачное сіні
Сплываў павольна на лугі,
І з чыстым срэбрам павуціння
Я сам мірыўся без тугі, —

Мне разам з птушкамі карцела
Падацца ўдалеч,
ды куток,
Дзе адзвінела-праляцела
Жыццё,

пакінуць я не мог.

Тут травы, дрэвы, нават зоры —
Мне найбліжэйшая радня.
Тут і натхненне, і бадзёрасць
Нанова чэрпаю штодня.

Пераклад А.ВОЛЬСКАГА.

выставы

“ШЛЯХАМ КУПАЛЫ
І КОЛАСА”

У Міністэрстве замежных
спраў Беларусі пачала праца-
ваць выстава мастацкай фа-
таграфіі “Шляхамі Купалы і Ко-
ласа”, прысвечаная 120-год-
дзю беларускіх песняроў.

На выставе прадстаўлены ра-
боты мінскіх фотамастакоў з на-
роднага фотаклуба “Мінск”. Экс-
пазіцыя падрыхтавана пры са-
дзейнічанні МЗС Беларусі і Музея
сучаснага выяўленчага мастацт-
ва Беларусі.

Галоўнай праблемай для фо-
тамастакоў, па словах удзельні-
ка выставы Альберта Ціхановіча,
было адабраць сярод прыга-
жосці, якая пануе на радзіме Ко-
ласа і Купалы, што здымаць, а
што не. Першапачаткова экспа-
зіцыю хацелі падзяліць на дзве
часткі, прысвечаныя асобна Ку-
палу і Коласу. Але ў час працы
над ёю высветлілася, што на пра-
цягу жыцця пісьменнікі наведвалі
адны і тыя ж мясціны, іх аб’яд-
ноўваў Мінск. Таму экспазіцыя
выставы лабудавана не па пер-
санальным прынцыпе, а зыхо-
дзячы са змен у прыродзе ў бя-
сонцым шляху ад вясны да зімы.

Экспазіцыя дае ўяўленне пра
незвычайную маляўнічасць Вя-
зынкі, дзе нарадзіўся Янка Купала,
тут паказаны Акінчыцы, радзіма
Якуба Коласа. А далей — месцы
вучобы, жыцця пісьменнікаў —
Нясвіж, Полацк, Акапы, Ляўкі.

Выстава прызначана для пака-
зу за мяжой — у пасольствах Бе-
ларусі. Раней за іншых “шляхамі
Янкі Купалы і Якуба Коласа”
пройдуць цікаўныя ў Літве, Латвіі
і Польшчы.

Алена СПАСЮК.

гастролі

ДУДАРАВА СТАВЯЦЬ
У ЗАБАЙКАЛЛІ

З вялікім поспехам у Гомелі
прайшлі гастролі Чыцінскага
абласнога драматычнага тэ-
атра. У Беларусі яны адбылі-
ся ўжо другі раз. У 2000 годзе
чыцінцы наведвалі з гастролі
Брэст.

Вельмі цеснае творчае супра-
цоўніцтва Чыцінскі абласны тэ-
атр наладзіў з Аляксеем Дударавым.
Можна сказаць, што чыцін-
ская абласная драма — гэта тэ-
атр Дударова. У тэатры ідуць тры
спектаклі Аляксея Дударова: “У
прыцемках”, “Прынц Мамабук” і
“Вечар” у пастаноўцы заслужа-
нага дзеяча мастацтваў Расіі
Мікалая Бярэзіна.

Асабліва вялікім поспехам у
гледачоў і крытыкі карыстаецца
спектакль “Вечар”. Ён атрымаў
шэраг дыпламаў і ўзнагарод. Так,
у 1996 годзе спектакль быў вы-
лучаны на Дзяржаўную прэмію
Расійскай Федэрацыі ў галіне
культуры і мастацтва, а таксама
ўдасцелены падзякі Міжнароднай
канфедэрацыі “Усход—Заход —
дыялог культур” горада Улан-
Удэ, у 1997 годзе — прэміі Усе-
расійскага тэатральнага фестыва-
лю “Байкальскія сустрэчы ў
Вампілава” ў Іркуцку.

Чыцінскі абласны драматэатр
і далей мяркуе пашыраць і ўма-
цоўваць творчыя сувязі з аблас-
нымі цэнтрамі Беларусі.

Віктар ЯГОРЧАНКА.

музейная зала

“ЖЫВАЯ АРХЕАЛОГІЯ”

У Нацыянальным музеі гісторыі і культуры Беларусі адкрылася новая экспазіцыя.

Незвычайнае пачынаецца з першых крокаў. Цемру залы па-рушаюць водбліскі сціплага вогнішча. Яго промні высвечваюць твар каменнага ідала, нейкія прыстасаванні і постаці людзей у незвычайнай вопратцы. Паступова святлее, і наведвальнікі аказваюцца на палескім падворку другога тысячагоддзя да нашай эры.

Далёкае мінулае нельга перанесці ў сучаснасць. Але яго можна стварыць штучна на падставе шматлікіх даследаванняў. І “ажывіць”, даць магчымасць наведвальнікам музея, у прыватнасці, дзецям і моладзі не проста паглядзець на экспанаты, а папрацаваць, адчуць становішча, у якім жылі нашы далёкія продкі. Ёсць магчымасць атрымаць малі на прыстасаванні для свідравання дзіркі ў камені, пасячы дрэва крамянёвай сякерай, паспрабаваць сябе ў якасці ганчара, які не ведаў яшчэ ганчарнага круга і рабіў ляпную кераміку. Можна не толькі паглядзець, як рабілі тканіны на прымітыўных кроснах, але і самому саткаць кавалачак пасцілкі.

Аўтар музейна-педагагічнай канцэпцыі экспазіцыі, вядучы навуковы супрацоўнік музея

Надзея Красуцкая лічыць, што менавіта такім спосабам дзеці і моладзь змогуць больш поўна ўявіць і адчуць спецыфіку аддаленых ад нас эпох. А непасрэдным выканаўцам рэканструкцыі і стваральнікам экспазіцыі стаў вядомы археолаг, кандыдат гістарычных навук Мікалай Крывальцэвіч, які два гады таму быў адным з аўтараў археалагічнай выставы “Шляхі ў вечнасць”. Тады гэта быў першы крок да стварэння сённяшняй экспазіцыі. Мікалай Крывальцэвіч падумаў і пра тое, каб наведвальнікі музея маглі на нейкі час адчуць сябе і археолагамі. З гэтай мэтай ён змадэліраваў невялікі раскоп, дзе можна нават нешта знайсці.

Трэба адзначыць, што дапамогу ў рэалізацыі цікавай задумкі аказалі археолагі, мастакі, студэнты факультэта народнай культуры Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта. А фінансавую падтрымку ажыццявіла прадстаўніцтва фірмы GRUNDFOS Pumpen Vertrieb GmbH у Беларусі.

НА ЗДЫМКАХ: так рабілі посуд нашы продкі.

Тэкст і фота Яўгена КАЗЮЛІ.

слухай сваё

РЫНАК БЕЛАРУСКІХ CD,
АСПЕКТЫ КАНКУРЭНЦЫІ

Гадоў 4-5 таму беларуская папулярная музыка тыражавалася выключна на касетах, і толькі самыя вытанчаныя музычныя гурманы дазвалялі сабе набыць дарагія эксклюзіўныя экзэмпляры малатыражных CD-R. Напрыканцы 90-х я не раз размаўляў з найбольш актыўнымі выдаўцамі беларускі (Юрыем Цыбіным з “Каўчэга”, Віталем Супрановічам з “БМАgroup” і г.д.), чаму яны не рызыкнуць хоць што-небудзь выдаць нармальным прамысловым тыражом. У адказ толькі спасылкі на нерэнтабельнасць, дарагавізню тэхналогію.

І ўсё ж у 1999 годзе першым рызыкнуў Віталь Супрановіч, распачаўшы ў лютым раскрутку новага праекта “Вольныя танцы”. Першы дыск “Слухай сваё” тыражавалі чамусьці ў Ізраілі, што вызначыла немалы кошт рознічнага прадукту, але выдатны гук, арыгінальная мастацкая аздаба і іншыя спажывецкія крытэрыі стварылі пераканаўчы арэол грунтоўнасці беларускай прысутнасці на беларускім рынку. Праўда, каб не павышаць кошт яшчэ, вырашана было не ўкладваць вялікія грошы ў рэкламу і распаўсюджваннем займацца не праз гандлёвую сетку, а прыватным шляхам.

Да выдання другога дыска серыі (“Новая альтэрнатыва”) лэйбл адшукаў больш танных вытворцаў на Украіне і, знізіўшы кошт, адолёў тыраж у паўтара раза большы.

Да таго часу і “Каўчэг”, скантактаваўшыся з Уральскім электронным заводам, рызыкнуў зрабіць пробныя прамысловыя тыражы дыскаў “Новага неба”, “Крыві”, “Уліса”, “Палаца” і грунтоўна ўпісаўся ў новую плынь.

Выданнямі дыскаў пачалі займацца і буціц “Каміла” (“Святы вечар”, “Я нарадзіўся тут”), і новы лэйбл “Вулба records” (“N.R.M.”, “Палац & Ray Хвісевіч”), і самі гурты (“Без білета”, “Zet”). З’явілася не толькі шырокая плынь беларускай музычнай прысутнасці ў музычных крамах Беларусі, але і разнастайнасць выбару: рок-музыка, барды, класіка, фальклор і папса. Ці павялічылі яны праблему неліквіду? Наўрад ці, бо ўжо цалкам раскуплены тыраж не толькі старых выданняў (“Вольныя танцы”, “Песнярок”, “Ліцвіны”), але і пазнейшыя рэлізы — альбом “Хавайся ў бульбу” гурта “Крама” (2001), альбом “Тры чарапахі” і сінгл “Самотнік” гурта “N.R.M.” (2000), зборнік “Лепшае” гурта “Палац” (2000).

Вельмі характэрным паказчыкам будзе тут каціроўка пэўнага альбома на Мінскім клубе філафаністаў, які кожную суботу збіраецца ў Палацы культуры МТЗ. Там можна знайсці і банальны ўзор сённяшняга рынку, і тое, што даўно знікла з агульнадаступных месцаў гандлю. Праўда, гэта вызначае і актуальны кошт: ён можа быць і ніжэйшым за агульнапрыняты, і вышэйшым.

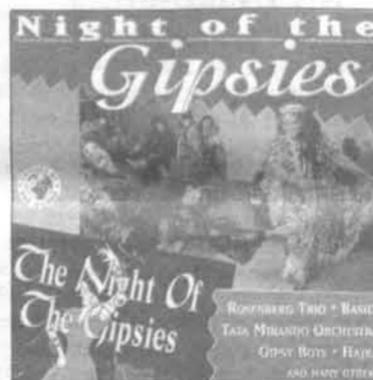
У свой час за унікальны песняроўскі трыбуці “Песнярок” (1997) з удзелам “N.R.M.”, “Крамы”, “Троіцы”, Валіка Грышко і іншых мне давялося аддаць аж два “модныя” дыскі: “Lacrimosa” — “Alleine zu zweit” і “KISS” — “Carnival of souls” (абодва таксама 1997 года). Яшчэ больш выразна адбіўся на кішэнні кошт фірменнага першага галандскага CD гурта “Троіца” (1996) — менш чым за чатыры левакі яго не аддавалі, затое як радуе цяпер

дыхтоўнасць фірменнага прадукту ў хатняй калекцыі. А дома ж ён так і не трапіў на CD-перавыданні, хоць чацвёрты галандскі рэліз мінскага калектыву (“Журавы”, 2001) неяк дадумаліся тут перавыдаць.

Зрэшты, клуб — гэта не толькі выдаткі. Так атрымалася, што купіў я сабе дыск знакамітага барда С.Сокалава-Воюша “Нефармальны беларус”, а тут і на дзень нараджэння мне такі падарылі. На клубе філафаністаў выменяў аж на два дыскі куміраў майго юнацтва “Free” — “Highway” (1970) і Peter Green “White sky” (1982).

Гэтак жа і запознены пры радзі “Polonia” — беларуска-польскі зборнік “Сэрца Эўропы in rock”, — які я даўно ўжо меў, лёгка размяняўся на два рарытэты: “AC/DC” — “The very best” (1975-1985) і Santana “Abraxas” (1970).

Такія факты не адзінаковыя. Яны

яскрава сведчаць аб стабільных каціроўках беларускіх CD на ўзроўні з любымі эпізодамі сусветнага рынку, руйнуючы міф аб татальнай нерэнтабельнасці беларускага прадукту (і беларускамоўнага) нават у сябе на радзіме. І гэта адзнака не той пасіўнай масы, якая фатальна залежыць ад рэкламы і інтэнсіўнай раскруткі праз FM-эфір, а людзей, што жывуць музыкай, слухаюць яе штодня, шукаюць не тое, што ім падсоўваюць, а тое, на што адгукваецца душа.

Напрыклад, у маёй прысутнасці ўладальнік рэдкага ўжо дыска фольк-аўтэнттык гурта “Ліцвіны” (“Ой, у лузе-лузе...”) атрымаў за яго фірменны канадскі дыск індзейскага фальклору, а камбэк-альбом “Песняры, 2001” (“Каўчэг”) быў варты настальгічнага ўзору галандскай серыі “The magic collection” — Demis Roussos (ARCrecords, 1999).

Фірменны бразільскі (па галандскай ліцэнзіі) дыск чароўнай музыкі фламенко “The Night of Gypsies” (Movieplay do Brasil, 1996) з творами Стэфана Грапэлі, Джанго Рэйнхарда і нават Дзюка Элінгтона я асабіста атрымаў за не менш прывабны шэдэўр беларускай электрычнай гітары “Уліс” — “Падарожжа” (“Каўчэг”, 2000).

Не будучы прыхільнікам зборак (калекцыянірую толькі канцэртальныя аўтарскія рэлізы), я і сваю серыю “Вольныя танцы” (3 CD ад БМАgroup) вынес на клуб. І што ж, яна добрая для тых, хто пачынае знаёмства з пэўнай з’явай, таму ўзамен я атрымаў не менш цікавыя рарытэты: Paul McCartney “Band on the run” (1973); “Pink Floyd” — “Wish You Were Here” (1975); Jean-Michel Jarre “Revolutions” (1988).

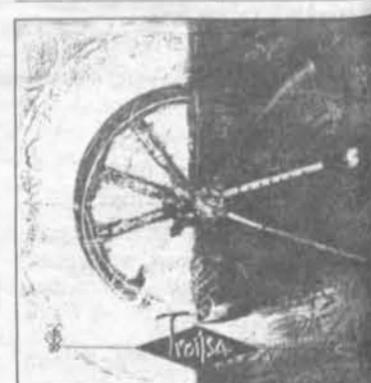
Калі нехта думае, што ўсё адно гэта сведчыць аб лакальнай цікавасці да айчыннага прадукту, дык падзялюся вопытам сваіх журналісткіх бадзённаў па міжнародных рок-фестывалях (Украіна, Польшча, Германія...).

Справа ў тым, што кошт на CD ў кожнай краіне розны, таму з нашымі заробкамі купляць польскія або нямецкія дыскі накладна. Купляем мясцовыя выданні, мяняемся з такімі ж аматарамі там: і ім цікава, і табе даступна. Дык вазіў я на тое ж “Басовішча” і дыскі “Beatles”, і “Queen”, і “Rammstein”... Кажуць: “Што ты прыпёр, гэтага ўсюды поўна. А вось што ў Беларусі іграюць? Мяне, напрыклад, панк-рок цікавіць”.

Цудоўны панк-гурт “Жыгімонт Ваза” ў нас так і не выдаваў нішто на кампактах (толькі касеты), затое ў Польшчы я бачыў “левыя” CD-копіі апошняга іх альбома “Камбінат”. А я так і прывёз дамоў сваіх “Бітлаў” і “Куін”, затое, дзякуючы беларускім суперзоркам (“Крама”, “N.R.M.”, “Ліцвіны”, “Крыві”), здабыў нарэшце новыя CD здаўна ўпадабаных польскіх гігантаў кштальту “Maanam”, “Lady Pank”, Izabela Trojanowska, “Budka Suflera”. Каб я плаціў за іх грашыма (10 \$ за дыск), дык без штаноў бы вярнуўся, а куплючы тут дыскі нашых зорак па 2-3 \$, магу слухаць і іх, і ўвесь свет.

Беларуская музыка заняла “сваё пачэснае месца паміж народамі”. Не хапае толькі кемлівых прадзюсераў, каб паставіць гэтую справу на шырокую міжнародную плынь.

Вітаўт МАРТЫНЕНКА

тураўскія жартачкі

КАВАЛЕР

Усе ў Тураве ведаюць Рундзеля — немаладога, сівога халасцяка, які, тым не менш, не пройдзе, каб не зачэпаць кожную маладзіцу. Мясцовыя жанчыны толькі смяяліся з дзівацтваў “кавалера”.

Летам кінастудыя “Беларусьфільм” здымала тут двухсерыйную мастацкую стужку “Паводка”. У адной з галоўных ролей здымалася народная артыстка Беларусі Галіна Макарава. Жылі ўсе артысты на параходзе, ля тураўскага прычала. Калі Галіна Кліменцьеўна выйшла на здымкі, апранутая па-вясковаму, да яе падскочыў Рундзель:

— Ого! Новая... Нішто сабе... Чаму цябе не ведаю? Як завуць цябе, харахуха? З якой вёскі? Мо зойдзеш да мяне, я тут недалёчка жыву?

— Што ж, можна, — адказала тая, — толькі пазней, як сцямнее.

— А ты сена накасіў?

— А навошта сена? — здзіўіўся Рундзель.

— А я люблю з мужчынаю на вышках, на сене!

Рундзель зусім амбях:

— Ой, я і пляшку вазьму!

Абрадаваны, весела круцячы галавою, ён пабег рыхтавацца.

Калі ў тураўскім ДOME культуры адбывалася сустрэча з артыстамі і прэм’ера фільма, Галіна Кліменцьеўна нагадала, як да яе «клеіўся» свіы мужчына.

— А хто гэта быў, — кажа, — не ведаю.

Усе тураўцы павярнуліся да сівога Рундзеля, які сядзеў у зале. Рогату было, аж столь хадунюм хадзіла. І Рундзель зноў круціў галавою, таксама смяяўся.

Запісаў Мікола КОТАЎ.

«Голас Радзімы»
Галоўны рэдактар
Наталія САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь;
Камітэт па справах рэлігіі і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь;
Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі;
Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом «Радзіма».

Наш адрас: 220005, Рэспубліка Беларусь, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.
Тэлефоны: (+375-17) 288-11-97 (бухгалтэрыя, тэл./факс), 288-12-80, 284-76-56, 288-17-82.

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», могуць не супадаць.

Рэгістрацыйнае пасведчанне №81. Падлісны індэкс у Беларусі 63854. Тыраж 2 082 экз. Заказ 1620. Падпісана да друку 15. 7. 2002 г. у 12.00. Газета набрана і зьярстана на рэдакцыйным настольна-выдавецкім комплексе.

Адрукавана ў друкарні «Беларускі Дом друку» (220041, г. Мінск, пр. Скарыны, 77).